Ազգ
Azg armenian daily
21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1997 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 201 (1455)

Ադրբեջանը շարունակում է սպառազինության վազքը

ԱՄՆ-ի սպառազինման վերահսկողության գործակալության զեկույցում նշվում է, որ Ադրբեջանի ռազմական ծախսերը շուրջ 4 անգամ գերազանցում են Հայաստանի համապատասխան ծախսերը:

«Ըստ ԱՄՆ-ի սպառազինման եւ զինաթափման վերահսկողության գործակալության (ACDA), 1992 թ. հետո Ադրբեջանի ռազմական ծախսերն աճել են 46 տոկոսով եւ ներկայումս շուրջ չորս անգամ գերազանցում են սահմանակից Հայաստանի ռազմական ծախսերը», նշվում է ԱՄՆ Հայ դատի հանձնախմբի զեկույցում:

Ըստ հանձնախմբի նախագահի Արամ Համբարյանի, «ԱՄՆ-ի հայությունը շարունակում է մեծ ուշադրությամբ հետեւել Ադրբեջանի ռազմական վերակառուցմանը, որը կարող է խախտել հավասարակշռությունը եւ լարվածություն առաջացնել Հայաստանի հետ: ACDA-ի տվյալներով, Հայաստանը դասվում է աշխարհի նվազ ռազմականացված երկրների շարքը՝ հասկապես նկատի ունենալով ռազմական ծախսերի եւ ազգային համախառն արտադրանքի համեմատական գործակիցը»:

Տես էջ 2

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Արկադի Ղուկասյան. «Եթե Ղարաբաղը դարձյալ ենթարկվի Բաքվին, լեռներում կսկսվեն պարտիզանական կռիվներ»

Ֆրանսիական «Լը Մոնդ» թերթն իր այսօրվա (հոկտեմբերի 21) համարում հրապարակում է Մոսկվայում իր սեփական թղթակից՝ ղարաբաղյան շարժման առաջին օրերից հայ ընթերցողներին ծանոթ լրագրող Սոֆի Շեհաբի թղթակցությունը «Լեռնային Ղարաբաղը մերժում է ԵԱՀԿ-ի առաջարկած կարգավորման ծրագիրը» վերնագրով:

Ռուսաստանի մայրաքաղաքում հոկտեմբերի 18-ին ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանի հետ իր զրույցն ամփոփող թղթակցության մեջ լրագրողը հայտնում է, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ղեկավարը պատրաստակամություն է հայտնել որոշ զիջումների գնալու, սակայն ընդհանուր առմամբ մերժել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահության առաջարկած կարգավորման փուլային ծրագիրը եւ շեշտել, որ իր երկիրը նախընտրում է փաթեթային լուծման տարբերակը, այն հասկացությամբ, որ այնտեղ «զեթ ընդհանուր գծերի մեջ» պետք է ներկայացված լինեն Լեռնային Ղարաբաղի «վերջնական կարգավիճակը» եւ կամ «անցումային մի կարգավիճակ՝ միջազգային երաշխիքների ուղեկցությամբ, թե Ադրբեջանն իր տարածքներին տիրանալուց հետո հետ չի կանգնելու խաղաղության գործընթացից»:

Որպես միջազգային երաշխիք, ըստ Սոֆի Շեհաբի, Արկադի Ղուկասյանը պահանջել է պահպանումն իր սեփական բանակի, վերադարձված տարածքների ապառազմականացումը, կարգավիճակի խախտման դեպքում միջազգային պատժամիջոցներ Ադրբեջանի նկատմամբ, ինչպես նաեւ, նման դեպքում, Հայաստանի Հանրապետության միջամտության իրավունքը: Նա ասել է, որ Լեռնային Ղարաբաղը պատրաստ է «զոհելու իր անկախության մի մասը», միաժամանակ բացասելով Բաքվից «ուղղահայաց կախումը»: Ա. Ղուկասյանը ընդունելի է համարել Բաքվի հետ «կոնֆեդերատիվ կապերը, ֆինանսական, մաքսային եւ, ինչու չէ, ինչ-որ չափով պաշտպանության բնագավառում համաձայնագրերը» պայմանով, որ Լեռնային Ղարաբաղը դառնա «միջազգային իրավունքի սուբյեկտ»:

Վերջում, գրում է ֆրանսիացի լրագրողը, Արկադի Ղուկասյանը հայտարարել է, որ, այնուամենայնիվ, եթե Լեռնային Ղարաբաղը դարձյալ ենթարկվի Բաքվին, ապա ղարաբաղցիների «մի մասը կբարձրանա լեռները՝ այնտեղից պարտիզանական կռիվներ մղելու»:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-լիբանանյան «պատմական հարաբերությունները» ընդլայնվում են

Բարեկամության համաձայնագիրը՝ «կանաչ լույս» երկու երկրների համագործակցության դաշտում

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայաստան-Լիբանան ավանդաբար ջերմ փոխհարաբերությունների շրջանակում երեկ, հոկտեմբերի 20-ին Երեւան ժամանեց Լիբանանի Հանրապետության պաշտոնական պատվիրակությունը՝ վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիի գլխավորությամբ: «Զվարթնոց» օդանավակայանում հյուրերին դիմավորեցին ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը, օպերատիվ հարցերով պետնախարար, կառավարության աշխատակազմի ղեկավար Շահեն Կարամանուկյանը, ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը, տարածքային կառավարման նախարար Գալուստ Գամազյանը եւ այլ պաշտոնական անձինք: Լրագրողների հետ կարճատեւ զրույցի ընթացքում պրն Հարիրին բարձր գնահատեց հայ-լիբանանյան, ինչպես ինքն ասաց, «պատմական հարաբերությունները»՝ ընդգծելով լիբանանահայ գաղութի գործուն եւ լիարյուն մասնակցությունն իր երկրի տնտեսական, հասարակական եւ մշակութային կյանքում: Ասվածի ապացույցը, թերեւս, լիբանանյան 15 հոգանոց պատվիրակության կազմն էր, ուր ընդգրկված էին Լիբանանի Հանրապետության քաղաքային եւ գավառական հարցերով նախարար, հայազգի Հակոբ Դեմիրճյանը եւ խորհրդարանի 4 անդամներ՝ Խաչիկ Պապիկյան, Աբրահամ Դեդեյան, Եղիա Ջերեջյան եւ Սեպուհ Հովնանյան: (Ավելացնենք, որ լիբանանահայերին «պատկանում է» եւս մեկ նախարարական պորտֆել, երեք տեղ խորհրդարանի կազմում եւ մի շարք պաշտոններ երկրի ռազմական, պետանվտանգության եւ այլ կառույցներում): Պատվիրակության կազմում են նաեւ Լիբանանի ֆինանսական հարցերով պետնախարար Ֆուադ Սենիորան, վարչական բարենորոգումների պետնախարար Բշարա Մերհեջը, վարչապետի երեք խորհրդականներ եւ այլ պաշտոնյաներ:

Տես էջ 2

Իրանի Պահապան խորհրդի պատվիրակությունը Հայաստանում

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հոկտեմբերի 19-ին ՀՀ Սահմանադրական դատարանի հրավերով Երեւան է ժամանել Իրանի Իսլամական Հանրապետության Պահապան խորհրդի (Սահմանադրական դատարանի) պատվիրակությունը՝ խորհրդի նախագահ այաթոլլա Ջաննաթիի գլխավորությամբ: Այցի նպատակն է ՀՀ Սահմանադրական դատարանի եւ ԻԻՀ Պահապան խորհրդի միջեւ աշխատանքային կապերի հաստատումը, դատաիրավական համակարգի բնագավառում համագործակցելու շուրջ խորհրդատվական հարցերի քննարկումը:

Երեւանում Ուրուգվայի հրապարակ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հոկտեմբերի 20-ի կեսօրին երկօրյա պաշտոնական այցով Երեւան ժամանեց Ուրուգվայի Արեւելյան Հանրապետության արտաքին գործերի փոխնախարար Կարլոս Պերես դել Կաստիլյոն՝ Հայաստանում հավատարմագրված Ուրուգվայի դեսպան Պեդրո Խոսե Դոնդոյի ուղեկցությամբ (նստավայրը՝ Մոսկվա): Ինչպես հայտնեցին ԱԳՆ-ից, այցի շրջանակներում, Հայաստանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ մի շարք հանդիպումներից բացի, հոկտեմբերի 21-ին նախատեսվում է «Ուրուգվայի Արեւելյան Հանրապետության» անվան հրապարակի հանդիսավոր բացումը, «Հրազդան» հյուրանոցի մոտ, ժամը 13-ին, իսկ ավելի ուշ կստորագրվի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության եւ Ուրուգվայի Արեւելյան Հանրապետության կառավարության միջեւ՝ դիվանագիտական եւ ծառայողական անձնագիր ունեցող անձանց համար, առանց մուտքի արտոնագրերի միմյանց տարածքներ այցելելու մասին» պայմանագիրը, արտաքին գործերի նախարարության ճեպազրույցների դահլիճում, ժամը 17-ին, որից հետո ստորագրող կողմերը կանցկացնեն մամուլի ասուլիս:

Հայաստանի պատվիրակությունը վաղը կմեկնի Քիշնեւ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՊՀ անդամ երկրների ղեկավարների խորհրդի հերթական նիստը, ինչպես արդեն հաղորդվել է, կկայանա Քիշնեւում՝ հոկտեմբերի 22-23-ը:

Նիստին մասնակցելու համար հոկտեմբերի 22-ին Քիշնեւ կմեկնի Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական պատվիրակությունը՝ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմում են վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը, արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը, պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանը, կառավարության աշխատակազմի ղեկավար, օպերատիվ հարցերի նախարար Շահեն Կարամանուկյանը, պաշտոնատար այլ անձինք:

Վիկտոր Չեռնոմիրդինը գոհ է «քառյակի» հանդիպումից

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՌԴ նախագահի, վարչապետի, համապետական ժողովի երկու նախագահների այսօրվա հանդիպման ժամանակ հաջողվել է համաձայնության հասնել «բոլոր հիմնական հարցերի շուրջ»: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այս մասին հայտարարել է ՌԴ վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը Կրեմլում «քառյակի» հանդիպումն ավարտվելուց հետո: Նրա խոսքերով, կառավարության անվստահություն հայտնելու հարցը «չի կարող առկախ մնալ, չի կարող չլուծված մնալ եւ պետք է հանվի»: «Մենք զեկուցեցինք գործերի վիճակի մասին, այն մասին, թե ինչ է տեղի ունենում իրադրության սրման առնչությամբ, եւ նախագահը մեզ համար ձեւակերպեց հիմնական խնդիրները», նշել է Վիկտոր Չեռնոմիրդինը՝ գնահատելով հանդիպումը որպես «շատ կառուցողական»:

ՓԱՐԻԶ

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն տրամադրված է նշելու Օսմանյան կայսրության 700-ամյակը

ՓԱՐԻԶ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գործադիր խորհուրդը արդեն քննարկել է իր հովանու տակ Օսմանյան կայսրության 700-ամյակը նշելու Թուրքիայի առաջարկը եւ գործը հանձնել է ընդհանուր ժողովի քննարկմանը: Շատերի կարծիքով, այդ քննարկումը կհանգի դրական եզրակացության, որը կանխելու համար շատ մեծ շարժում է սկսվել ֆրանսահայ համայնքում: Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդման, հայկական կուսակցությունները, կազմակերպություններն ու միությունները, ինչպես նաեւ առանձին անհատները բողոքի ալիք են բարձրացրել, նամակներով հեղեղելով ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ին եւ նրա տնօրեն Ֆեդերիկո Մայորին: Նույն աղբյուրը նշում է, որ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ում ՀՀ դեսպան Աշոտ Մելիք-Շահնազարյանը այդ կազմակերպության գործադիր խորհրդում հայտարարել է, թե այդ նշանավորումը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից ստանձնելը դավաճանություն կլինի հենց իր իսկ սկզբունքներին: Ֆրանսիայի սոցիալիստական կուսակցության միջազգային հարցերի ընդհանուր քարտուղար Պիեր Գիդոնին եւս բողոքի նամակ է հղել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ին: Հայտնի երեսփոխաններ Ժան Պիեր Ֆուրեն, Պատրիկ Դեւեճյանը եւ Ռընե Ռուկեն նույնպես իրենց ընդվզումն են արտահայտել այդ նշանավորման դեմ, անհասկանալի եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կոչման հետ անհամատեղելի համարելով Թուրքիայի առաջարկը: Ըստ նրանց, Թուրքիայի առաջարկը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ իր պատմության սեւ էջերը սպիտակեցնելու եւ հայոց ցեղասպանությունը մեկ անգամ եւս ուրանալու փորձ: Միեւնույն ժամանակ Ռ. Ռուկեն դրական է գնահատել այդ իրադարձությունն այն առումով, որ առիթ է ստեղծվել համախմբվելու եւ Թուրքիայից իր անցյալի ու ներկայի համար հաշիվ պահանջելու, ինչպես նաեւ նրա մուտքը միջազգային կազմակերպություններ դժվարացնելու համար:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-լիբանանյան...

Սկիզբը էջ 1

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման վերաբերյալ իր դիրքորոշման մասին հարցին պրն Հարիրիի պատասխանը կարճ էր՝ «խաղաղ ճանապարհ, առանց պատերազմական գործողությունների» (Լիբանանի խորհրդարանի նախագահը, եթե ընթերցողը հիշում է, հնարավոր էր համարել, որ իր երկիրը ճանաչի ԼՂՀ անկախությունը՝ միջազգային դիտորդների ներկայությամբ անցկացված հանրաքվեի հիման վրա):

Օղանավակայանում երկու երկրների վարչապետների կարճատեւ զրույցից հետո լիբանանյան պատվիրակությունը հյուրընկալվեց ՀՀ կառավարության շենքում: Վարչապետների առանձնազրույցին հաջորդեցին հայ-լիբանանյան ընդլայնված բանակցությունները, որից հետո ստորագրվեց երկու երկրների բարեկամության եւ համագործակցության համաձայնագիր: Գրեթե միաժամանակ տեղի ունեցած ասուլիսի ընթացքում, մեկնաբանելով հայ-լիբանանյան համագործակցության հերթական դրվագը, պրն Քոչարյանը նշեց, որ բարեկամների հետ բանակցելը միշտ հաճելի է, եւ բանակցություններն էլ փաստեցին. ոչինչ չի մթագնում երկու երկրների համագործակցության հորիզոնները: ՀՀ վարչապետն առաջնահերթ համարեց գործարար, տնտեսական շփումների ընդլայնումը, մասնագիտական փորձի փոխանակումը, օդային նոր գծի հիմնումը եւ, բնականաբար, մշակութային համագործակցության խորացումը: Ստորագրված փաստաթուղթը բնութագրելով որպես «մտադրությունների համաձայնագիր», ձեռք բերված համաձայնությունները՝ սկզբունքային, ՀՀ վարչապետն ասաց, որ մանրամասները (համագործակցության կոնկրետ ուղղությունները) կճշտվեն հետագայում:

Լիբանանի վարչապետն, իր հերթին նշելով, որ «անլուծելի հարցեր չկան», կարեւորեց երկկողմանի հարաբերությունների համար անհրաժեշտ իրավական դաշտի ստեղծումը եւ տնտեսական շփումների ակտիվացման [illegible], Հայաստանում համատեղ բանկի հիմնումը («որպեսզի գործարարներն իրենց հանգիստ զգան», ասաց պրն Հարիրին՝ չբացառելով բանկի լիբանանյան մասնաճյուղի ստեղծումը): Նախնական կապիտալի, ներդրումների խնդիրը պրն Հարիրին վերապահեց մասնավոր սեկտորին, նշելով գործարարներին պետականորեն խրախուսելու անհրաժեշտությունը: (Հարցերից պարզվեց, որ վարչապետն անձամբ մտադիր չէ ներդրումներ անել Հայաստանում, քանզի վարչապետություն ստանձնելուց հետո «թողել է մնացած գործերը»): Լիբանանի վարչապետը կարեւորեց նաեւ տեղեկատվության փոխանակումը երկու երկրների միջեւ, համագործակցության այդ ոլորտը դասելով հետս լուծվող խնդիրների շարքը:

Լիբանանյան պատվիրակությունն այցելեց Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիր, Էջմիածնի մայր տաճարում հանդիպում ունեցավ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ի հետ, ԱԺ շենքում հանդիպեց խորհրդարանի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանին, ավելի ուշ, նախագահի նստավայրում ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին: Լիբանանի վարչապետի այցելության գործնական մասն ավարտվեց նախագահի հետ առանձնազրույցով:

Նույն օրը երեկոյան պատվիրակությունը վերադարձավ Լիբանան:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Թվաբանական սխալ» ԿԲ-ի հաշվետվության մեջ

Ըստ ԱԺ-ի վերահսկիչ պալատի նախագահի, այնտեղ առկա է 60 մլրդ դրամի շեղում

ԱԺ-ի հոկտեմբերի 20-ի նիստում օրակարգի հաստատումից հետո Կենտրոնական բանկի նախագահ Բագրատ Ասատրյանը ներկայացրեց ՀՀ ԿԲ-ի՝ 1996 թ. տարեկան հաշվետվությունը: Ըստ նրա 1996 թ. մակրոտնտեսական ցուցանիշների առումով դրական արդյունքներ է տվել: Մասնավորապես, 14 տոկոս ծրագրավորված սղաճը կազմել է 5,7 տոկոս, իսկ մինչեւ 6 տոկոսը ծրագրավորված համախառն ներքին արդյունքը 5,8 տոկոս: 96 թ. չլուծված խնդիր է մնում այն, որ արտահանման ցուցանիշները շարունակում են չգերազանցել ներկրման ցուցանիշները: Ըստ հաշվետվության, «հանրապետությունում մակրոտնտեսական կայունացումը ձեռք է բերվել հիմնականում դրամավարկային քաղաքականությամբ»: 96 թ. բնակչության իրական տնօրինված եկամուտները 95 թ. համեմատ աճել են 20,3 տոկոսով: Հաշվետվության համաձայն, «բնակչության շրջանում եկամուտները բաշխված են խիստ անհավասարաչափ»: Ամենացածր եկամուտ ունեցող բնակչության 20 տոկոսին բաժին է ընկնում ընդհանուր եկամուտների 2,54 տոկոսը, իսկ ապահով 20 տոկոսին բաժին է ընկնում ընդհանուր եկամուտների 68,6 տոկոսը: 96 թ. բյուջեի ծախսերը կազմել են 129,9 մլրդ դրամ, բյուջեի դեֆիցիտը կազմել է 30,1 մլրդ դրամ՝ ՀՆԱ-ի 4,6 տոկոսը, առանց արտաքին աղբյուրներից ստացվող կապիտալի հաշվառման: Իսկ պետական տրանսֆերտները կազմել են 117,1 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ կապիտալ տրանսֆերտները՝ 13,4 մլն դոլար:

Նշվում է, որ ՀՀ բանկային համակարգը մի շարք օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ պատճառներով հայտնվել է իր զարգացմանը խոչընդոտող լուրջ խնդիրների առջեւ: Բանկային համակարգի 96 թ. տարեկան վնասը կազմել է 1,1 մլրդ դրամ, որը ներառում է նաեւ 95 թ. 492,8 մլն դրամ վնասը: 97 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ շահույթով է աշխատել 26 բանկ, որոնց շահույթը կազմել է 810,5 մլն դրամ:

Ապա ԿԲ-ի հաշվետվության վերաբերյալ տեսակետ ներկայացրեց ԱԺ վերահսկիչ պալատի նախագահ Աշոտ Թավադյանը: Ըստ էության, բացասական եզրակացություն տալով ԿԲ-ի տարեկան հաշվետվությանը, Թավադյանը նշեց, որ հաշվետվությունը կազմելիս ԿԲ-ն կիրառել է մեթոդաբանական տարբեր մոտեցումներ, բացի այդ՝ օգտագործել է «կլորացման սկզբունքը»: Թավադյանը հատկապես կանգ առավ ՀՆԱ-ի հաշվառման սկզբունքների վրա: ՎՊ-ի եզրակացության մեջ նշվում է, որ հաշվարկային տարբերություններ կան ԿԲ-ի եւ վիճակագրության ներկայացրած տվյալների միջեւ: Մասնավորապես Թավադյանը նշեց, որ ըստ ԿԲ-ի հաշվետվության, 96 թ. ՀՀ-ի բնակչությունն աճել է 153569 մարդով, մինչդեռ ըստ վիճակագրության 97 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ նախնական տվյալների, կազմել է 3782,4 հազար մարդ (այսինքն՝ բնակչության աճը կազմել է 160 հազար մարդ): Փոխված են նաեւ ՀՆԱ-ի ցուցանիշները, համապատասխանաբար ամրագրված են տոկոսային հետեւյալ ցուցանիշները՝ 13,6 (ըստ ԿԲ-ի) եւ 24,1 (ըստ վիճակագրության):

Հաջորդ շեղումը, որ մատնանշված է եզրակացության մեջ, հետեւյալն է. ըստ հաշվետվության, 96 թ. 1-ի կիսամյակի ՀՆԱ-ի մեջ պետբյուջեի պակասուրդի ցուցանիշը 4,7 տոկոս է: Իսկ ԱԺ ներկայացրած «ՀՀ պետական բյուջեի 96 թ. առաջին կիսամյակի կատարման մասին» ՀՀ կառավարության տեղեկանքում այդ ցուցանիշը կազմում է 8 տոկոս: Տարբերություններ եւ շեղումներ են առկա նաեւ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների գծով հաշվետվության եւ կառավարության ներկայացրած ցուցանիշների միջեւ: Ներկայացված շեղումների վերաբերյալ կցված է նաեւ ԿԲ-ի բացատրությունը: Երկու բառով Բ. Ասատրյանը դա որակեց որպես ԿԲ-ի կատարած «թվաբանական սխալ»:

Իսկ ԱԺ ՎՊ-ի նախագահ Ա. Թավադյանն ընդգծեց, որ առկա է 60 մլրդ դրամի շեղում, ինչպես նաեւ գերազանցվել է վարկավորման առավելագույն՝ 22,7 մլրդ դրամի սահմանը:

Բագրատ Ասատրյանը իր եզրափակիչ խոսքում նշեց, որ «ինչ-որ տոկոս անճշտություն կա», սակայն բացատրաբար տրամադրված պատգամավորները ներկայացնում են գործադիր մարմինները, ուստի եւ «շահերի բախում կա»:

Վերջում նշենք, որ ԿԲ-ի տարեկան հաշվետվությունը ԱԺ-ն պետք է ընդունի որպես «ի գիտություն», ուստի եւ ընդամենը «ի գիտություն է» ընդունվելու նաեւ վերահսկիչ պալատի նախագահի նշած 60 մլրդ դրամի շեղումը:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Ադրբեջանը շարունակում է սպառազինության վազքը

Սկիզբը էջ 1

Նա ավելացրել է նաեւ, որ «ԱՄՆ-ի կառավարությունը եւ բազմազգյան (մուլտինացիոնալ) ընկերությունները, [illegible] դեր են խաղում տարածաշրջանում, պետք է կանխամտածված քայլեր ձեռնարկեն ադրբեջանական կառավարության նկատմամբ դեպի պատերազմ տանող այս բանակային շինարարությունը կասեցնելու նպատակով»:

Այս հետեւությունները կատարվել են «Աշխարհի ռազմական ծախսերը եւ զենքի վաճառքը 1996 թվականին» ԱՄՆ-ի սպառազինման վերահսկողության գործակալության տարեկան զեկուցագրի հիման վրա:

Զեկուցագիրն իր հրատարակության քսանհինգ տարիների ընթացքում հրապարակել է վիճակագրական տեղեկություններ ռազմական ծախսերի, զենքի արտահանումների եւ ներմուծումների, զինված ուժերի եւ 172 երկրների 1985-195 թթ. տնտեսական հիմնական միջոցների վերաբերյալ:

Զեկուցագրում մասնավորապես նշվում են հետեւյալ տվյալները.

- Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ռազմական ծախսերը համապատասխանաբար կազմում են 304 մլն եւ 79 մլն դոլար, այսինքն Ադրբեջանը 3,8 անգամ գերազանցում է Հայաստանին,
- Ադրբեջանի զինուժը (87 հազար) 1,5 անգամ գերազանցում է հայկական զինուժին,
- Ադրբեջանի ազգային համախառն արտադրանքի համեմատությամբ ռազմական ծախսերը (2,8 տոկոս 66-րդը աշխարհում) ավելի քան երեք անգամ գերազանցում են Հայաստանի համապատասխան ցուցանիշը (0,9 տոկոս 150-րդ աշխարհում),
- մեկ շնչին ընկնող ռազմական ծախսի հարաբերությամբ Ադրբեջանը (40 դոլար) 1,7 անգամ գերազանցում է Հայաստանին (23 դոլար),
- 1995 թ. Ադրբեջանի ռազմական ծախսերը (304 մլն դոլար) 46 տոկոսով աճել են 1992 թ. համեմատությամբ (208 մլն դոլար):

Ի դեպ, զեկուցագրում ընդգրկված վերջին երկու տարվա ընթացքում Հայաստանի ռազմական ծախսերը (150 մլն դոլար) կազմել են Ադրբեջանի համապատասխան ծախսերի 26 տոկոսը (560 մլն դոլար):

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Կանադահայերը նշում են դեսպան Բախուդարյանի հավատարմագրերի հանձնումը

ՕՏՏԱՎԱ (ԿԱՆԱԴԱ), «ԱԶԳԱՅ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ: Հոկտեմբերի 16-ին Կանադայում Հայաստանի նոր դեսպան Լեւոն Բախուդարյանը Կանադայի մայրաքաղաքի «Ռիդո» սրահում Անգլիայի թագուհու ներկայացուցիչ Ռոմեո Լըբլանին հանձնեց իր հավատարմագրերը եւ պաշտոնապես սկսեց իր գործունեությունը որպես այդ երկրում Հայաստանի 2-րդ դեսպան (Նանագուլյանից հետո):

Նույն օրը երեկոյան, նույն առիթով, Օտտավայում Հայաստանի դեսպանատանը տեղի ունեցավ ընդունելություն, մասնակցությամբ հայ համայնքի տարբեր կազմակերպությունների ներկայացուցիչների, դեսպանատան բարեկամների եւ բարերարների: Տեղի հայ համայնքի ներկայացուցիչ Պոլ Դուզջյանի ողջույնի խոսքից հետո ելույթ ունեցավ դեսպան Բախուդարյանը, որ հայտնեց Կանադայի տարբեր քաղաքներից ժամանած ազգակիցների ներկայությունից զգացված լինելը: Այդ ներկայությունը նա դիտարկեց որպես Հայաստանի հետ կանադահայության համերաշխության նշան: Նա շեշտեց զորավոր սփյուռքի առկայության կարեւորությունը, ինչը, նրա ասելով, Հայաստանը դարձնում է նախկին խորհրդային երկրներից ամենաշատ դեսպանատներ ունեցող երկիրը, բնականաբար՝ Ռուսաստանից հետո:

Ընդունելության ընթացքում ողջույնի խոսք ասաց նաեւ հայկական դեսպանատան վերանորոգման նախագծի հեղինակ, Կանադայում հայտնի ճարտարապետ Ջոն Աջելեյանը: Վերջում հանդես եկավ Կանադայի թեմի առաջնորդ Հովնան արք. Տերտերյանը, որ կոչ արեց թիկունք կանգնել հայկական պետականությանը՝ իբրեւ յուրաքանչյուր հայի սրբազան պարտականության:

Գ. Բեգլարյանը՝ առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետի որոշմամբ Գերենիկ Դումանյանն ազատվել է ՀՀ առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալի պաշտոնից, որը նա զբաղեցնում էր 1992 թվականից: Գ. Դումանյանն այսուհետ կղեկավարի առողջապահության ազգային ինստիտուտը: Վարչապետի մեկ այլ որոշմամբ Գագիկ Բեգլարյանը նշանակվել է առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալ:

Անդրկովկասի լրագրողների չորրորդ հանդիպումը Ծաղկաձորում

Վարչապետ Քոչարյանն ընդունեց կոնֆերանսի մասնակիցներին

Շվեյցարական «Անդրկովկասի լրատվամիջոցների աջակցության» ծրագրի շրջանակներում հոկտեմբերի 18-20-ը Ծաղկաձորի գրողների միության ստեղծագործական տանը անցկացվեց հերթական՝ չորրորդ կոնֆերանսը, որը հատկանշական էր երկու առումով: Նախ, առաջին անգամ կոնֆերանսը տեղի ունեցավ Հայաստանում եւ վերջապես Երեւան եկան նաեւ 5 ադրբեջանցի, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ-ի աջակցությամբ՝ աբխազ եւ օս 8 լրագրողներ: Ի տարբերություն նախորդ կոնֆերանսների, ծաղկաձորյան կոնֆերանսում քննարկվեցին ոչ միայն մասնագիտական հարցեր (նոր լրատվության դերը տարածաշրջանում, մամուլին նվիրված արեւմտյան ծրագրերի ինքնադատական վերլուծություն, ինչպես նաեւ լրագրողական կրթության վիճակը տարբեր հանրապետություններում), այլեւ վրաց-աբխազական, վրաց-օսական եւ ղարաբաղյան հակամարտությունների լուսաբանումը տարածաշրջանային մամուլում, ապագա համագործակցության հեռանկարները:

Զեկուցումներն ու բանավեճերը անցան բավականին ակտիվ մթնոլորտում: Մանրամասներին կանդրադառնանք մեր հաջորդ համարներում, մինչ այդ ավելացնենք, որ ադրբեջանցի, վրացի, հայ, օս ու աբխազ լրագրողներին, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ ներկայացուցիչներին երեկ Երեւան վերադառնալուց հետո ընդունեց եւ նրանց հարցերին պատասխանեց ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը: Ադրբեջանցի, վրացի եւ աբխազ լրագրողներին հետաքրքրում էին հատկապես ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման ուղիները: Ռ. Քոչարյանը մի անգամ եւս նշեց, թե ինքը խնդրի փաթեթային լուծման կողմնակիցն է: Կրկին նշվեց հորիզոնական կապեր հաստատելու մասին: Վարչապետը նշեց նաեւ, որ հակամարտության լուծմանը խանգարում է նաեւ այն, որ Ադրբեջանը ուղիղ բանակցություններ չի վարում Ղարաբաղի հետ: Քանի դեռ չկային նավթային խնդիրները, 1994 թ.-ին ավելի մեծ հնարավորություններ կային խնդրի լուծմանը հասնելու, քան հիմա: Իսկ երբ սկսվեց նավթային կոնսորցիումների պայքարը, ապա բանակցային գործընթացը կրկին մտավ փակուղի: Ռ. Քոչարյանը մի անգամ եւս փաստեց, թե Հայաստանի ժողովուրդը չի ընդունի նավթ կամ Ղարաբաղ հարցադրումը: Ինչ վերաբերում է փախստականների վերադարձի խնդրին, ապա այն չպետք է հանվի մեծ պայմանագրի ենթատեքստից, քանի որ շաղկապված է այլ հարցերի հետ: Ռոբերտ Քոչարյանը ողջունեց նման հանդիպումների անցկացումը, նշելով դրանց դրական դերը հակամարտությունների լուծման հարցում:

Վերջում ավելացնենք, որ ծաղկաձորյան հանդիպման շրջանակներում որոշվեց ստեղծել նաեւ «Վստահություն» ղարաբաղա-ադրբեջանական կենտրոն՝ ԵԱՀԿ աջակցությամբ:

ՅԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Օրագրի Երեւանի համակարգող

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակություն է սարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքածը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ազգային

ՆՈՐ ԶԵՅԹՈՒՆ-50

Զեյթունցիները հիշում են իրենց քաջարի նախնիներին

Խաչ մը տընկե վըրաս՝ ու դուն
Ուրախ լուրեր տար ի Զեյթուն:
Մ. ՊԵՇԻԿԹԱՇԼՅԱՆ

Այսուհետեւ հոկտեմբերի երրորդ կիրակին տոնվում է նախկին զեյթունցիներին: Դրա մասին նախօրոք գրվել է թերթերում, հայտարարություններ են տրվել տեղական եւ արտասահմանյան ռադիոկայաններով, հայտնվել է բոլոր նախկին զեյթունցիներին, որտեղ էլ լինեն՝ Երեւանում, Հայաստանի շրջաններում, Ֆրանսիայում, Հունաստանում, Ամերիկայում, Կանադայում, թե այլուր, որ այդ օրն ի մի հավաքվեն, հիշեն, որ ժառանգներն ու ժառանգորդներն են այն քաջորդիների, ովքեր պետականությունից զրկված Կիլիկիայի բարձր լեռնաշխարհում շուրջ 500 տարի պաշտպանեցին իրենց արծվաբույնը օսմանյան թուրքերից:

Ամենուրեք կան նախկին զեյթունցիներ. դրա մասին են վկայում կազմակերպված ցուցահանդեսի նմուշները՝ 60-70 տարվա լուսանկարներ, ուր պատկերված են Ուրուգվայի, Լոս Անջելեսի, Սան Պաուլոյի, Բեյրութի, Հալեպի եւ այլ գաղթօջախների «Զեյթուն» հայրենակցական միությունների ղեկավարների լուսանկարները: Նրանք լսել են Երեւանի նորզեյթունցիների կանչը. հեռագրով շնորհավորել [illegible] նրանցից մեկը արդեն տարեց նախկին զեյթունցի Նեամ Գյուլվանեսյանը, հոկտեմբերի 19-ին ռելեի գործարանի դահլիճում տեղի ունեցած հանդիսավոր նիստում Նոր Զեյթունի խորհրդանշական բանալին հանձնեց Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքի թաղապետ Ռուբեն Սինոյանին:

Հոկտեմբերի 19-ին, սկիզբ առնող ավանդույթի առաջին օրը, տոնախմբություններ տեղի ունեցան Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքի ամբողջ տարածքում: Առավոտյան Քանաքեռի Ս. Հակոբ եկեղեցում կնքվեցին յոթ հաշմանդամ երեխաներ, ու պատարագ մատուցվեց զեյթունցի հերոսների հիշատակին, այնուհետեւ համերգ թիվ 59 դպրոցի բակում եւ հանդիսավոր նիստ ռելեի գործարանի դահլիճում: Պատվավոր զեյթունցու կոչումներ շնորհվեցին Դավիթ Անհաղթի հուշարձանի հեղինակ, ճարտարապետ Էդուարդ Սաֆարյանին, արցախյան ինքնապաշտպանական մարտերի ակտիվ մասնակից, «Քանաքեռ-Զեյթուն» երկրապահների միության ղեկավար Պետրոս Հակոբյանին, թաղապետ Ռուբեն Սինոյանին եւ քիմիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Դանիել Զեյթունց-Գայբակյանին:

Դ. Գայբակյանը ծնվել է Բաղդադում՝ եղեռնից փրկված զեյթունցու ընտանիքում: Նրա նախաձեռնությամբ է 1991-ին ստեղծվել «Զեյթուն» հայրենակցական, բարեգործական եւ մշակութային միությունը: Տպագրել է բանաստեղծությունների մեկ ժողովածու, առանձին գրքով «Զեյթուն» պոեմը, բազմաթիվ հոդվածներ եւ ուսումնասիրություններ՝ նվիրված Զեյթունի պատմությանը եւ կամուրջ դարձել հին ու նոր զեյթունցիների միջեւ:

Լեփ-լեցուն դահլիճում Դանիել Գայբակյանը ներկայացնում է հերոսապատումները դրվագ առ դրվագ. թուրքերը պարտվել են 1780-ին, 1808-ին, 1819-ին, 1829-ին, 1835-ին, բայց դրանք միշտ ավարտվել են լեռնականների հաղթանակով: 1862-ի հուլիսին եկավ Ազիզ փաշան՝ տասը հազար զորքով, մեկ ամիս հետո՝ քառասուն հազար զորքով: Յոթ հազարանոց զորք ունեցող զեյթունցիները իշխաններ Նազարեթ Սուրենյանի, Մկրտիչ Յաղուբյանի, Ասատուր Ենի-Դունյայանի (Նորաշխարհյան) եւ Ղազարոս Շովրոյանի գլխավորությամբ դիմադրեցին ու հաղթեցին: 1895-ին 60 հազար զորքով եկան Ալի բեյը եւ Մուստաֆա Ռեմզի փաշան, հետո վերջինիս փոխարինեց Էդհեմ փաշան: Ոչ փաշաների փոփոխությունը, ոչ թարմ ուժերը չօգնեցին, չկարողացան կոտրել զեյթունցիների դիմադրությունը, որոնց գլխավորում էին 75-ամյա իշխան Ղազար Շովրոյանը եւ հնչակյան գործիչ Աղասին: 1780-1909 թվականներին Զեյթունը 41 անգամ դիմակայել է թուրք զորքերին հերոսական էջեր գրելով հայ ազատագրական պայքարի պատմության մեջ:

Նորզեյթունցիները իրենց ավանի հիմնադրման 50-ամյակը նշեցին հավերժացնելով բազում հերոսներից մի քանիսի անունները: Նախկին Կլարա Ցետկինի փողոցը կոչել են իշխան Նորաշխարհյանի, Գրոմովի փողոցը իշխան Շովրոյանի, Ջափարիձեի փողոցը՝ զեյթունցի Ամենայն հայոց կաթողիկոս Կարապետ Ուլնեցու, թիվ 125 դպրոցը՝ գրող ու պատմաբան Սմբատ Բյուրատի անուններով:

Ռելեի գործարանի դահլիճում տեղի ունեցած հանդիսավոր նիստից ու համերգից հետո տոնախմբությունները շարունակվեցին «Դավիթ Անհաղթ» պուրակում եւ ավարտվեցին հրավառությամբ:

ՄԱՐԻ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

ՌԵՊԼԻԿ

Ով ինչպես է հասկանում Ղարաբաղի հայաթափումը

«Ազգ»-ն իր հոկտեմբերի 18-ի համարում ընթերցողներին մի անսպասելի «հանելուկ» էր առաջարկել: Բերելով «Ղարաբաղը 70 տարի ապրել է Ադրբեջանի կազմում եւ չի հայաթափվել. ուրեմն լավ գիտի նրանց հետ ապրելու ձեւերը» «իմաստուն» ասույթը, թերթը նշել էր, թե դա վերցված է «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցի հետ զրուցելիս մեկի արտահայտած մտքերից եւ առաջարկել էր գտնել հեղինակի «ինքնությունն ու ազգությունը»:

Կարծելու ու գլխի ընկնելու մեկ եղավ՝ այդպես մեզանում կարող էր ասել միայն Աշոտ Բլեյանը: Դե, նա վաղուց է հայտնի արցախյան հակամարտության կարգավորման նկատմամբ իր այդ «խիստ ինքնատիպ» կեցվածքով: Միամիտ չլինենք, սա ամենեւին էլ միայն պրն Բլեյանի մենաշնորհը չէ: Համոզված եմ, որ այսպես են մտածում Հայաստանի իշխանամետ շրջանակները ներկայացնող նաեւ այլ գործիչներ, որոնց համար արցախյան ազատամարտը սկզբում դեպի պալատներ առաջնորդող գորգուղի ծառայեց, իսկ հիմա դարձել է այդ պալատները վայելելուն խանգարող աչքի փուշ: Այդպիսիները շատ կուզենային Ղարաբաղից որեւէ կերպ գլուխներն ազատել, թեկուզեւ այն Ադրբեջանի կազմում թողնելու գնով: Սակայն ոչ մեկն այդ մասին չի համարձակվում բարձրաձայն ասել, իսկ ահա պրն Բլեյանը առնվազն 5 տարի նույն բանն է կրկնում՝ խորհրդարանական ամբիոնից լինի, Բաքվի պաշտոնյաների հետ վայելած ընթրիքի սեղաններից, նախարարական եւ փոխնախարարական բազկաթոռների բարձունքից, փոխքաղաքապետի ոչ պակաս պատկառելի առանձնասենյակից, թե դպրոցի տնօրենի առավել համեստ դիրքերից, ուր ժամանակ առ ժամանակ ապաստանում է այս պարոնը՝ պատրաստվելով հերթական «թռիչքին»:

Մարդ է, այդպես է մտածում, ի՞նչ կարող ես ասել: Խոսքի ազատությունը սուրբ բան է: Բայց ես, օգտվելով նույն այդ ազատությունից, մեր ընթերցողներին ուզում եմ հիշեցնել, որ Ղարաբաղն Ադրբեջանին բռնակցելիս նրա հայ ազգաբնակչությունը կազմում էր մարզի 95 տոկոսը, իսկ թվաքանակը ճիշտ այնքան էր, որքան 70 տարի անց Ադրբեջանից անջատվելիս: Այսինքն, 70 տարում, որքան էլ ղարաբաղցին լավ գիտեր «նրանց հետ ապրելու ձեւերը», հայ ազգաբնակչության թվաքանակն ամենեւին չէր աճել, այն դեպքում, երբ Ղարաբաղի ազերիների համեմատական թվաքանակը 5 տոկոսից հասել էր 25 տոկոսի: Եթե Ղարաբաղի հայությունը տարեկան գոնե 1 տոկոս աճեր, ապա 70 տարում նրա թվաքանակն առնվազն պիտի եռապատկվեր, հասներ ոչ պակաս 4-5 հարյուր հազարի: 70 տարի Ադրբեջանն այդ բանը թույլ չի տվել՝ դուրս մղելով արցախահայությանը իր բնօրրանից, մանավանդ երիտասարդությանը: Այսպես որ գնար՝ քանի՞ տարի հետո Արցախը կհասներ Նախիջեւանի լիակատար հայաթափման վիճակին: Եվ եթե, ըստ պրն Բլեյանի, սա հայաթափում չէ, ապա ի՞նչ է: Միայն ամբողջ հարցն այն է, թե ով ինչպես է հասկանում հայաթափումը:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆ-1700

«Հայ առաքելական եկեղեցու թեմերը աշխարհում»՝ 50 հատորով

Հայաստանում քրիստոնեության պետական ընդունման 1700-ամյակի կապակցությամբ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եւ Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության օրհնությամբ եւ օժանդակությամբ 1997-2001 թթ. ընթացքում հրատարակվելու է «Հայ առաքելական եկեղեցու թեմերը աշխարհում» մատենաշարը՝ 50 պրակով: Սա, ըստ էության, առաջին դեպքն է, երբ փորձ է արվում ի մի բերել ողջ աշխարհում այս կամ այն կերպ գործող Հայ եկեղեցու բոլոր ներկայացուցչությունները՝ պատրիարքություններ, թեմեր, պատվիրակություններ, հովվություններ: Հայ առաքելական եկեղեցու յուրաքանչյուր թեմին նվիրված առանձին պրակը ամփոփելու է այդ թեմի պատմությունը եւ նրա ներկա գործունեությունը, եկեղեցական ճարտարապետությունը, տեղեկություններ աշխարհով մեկ սփռված հայկական բոլոր եկեղեցիների, նրանցում եղած արվեստի գանձերի, սփյուռքահայ համայնքների եւ նրանց գործունեության վերաբերյալ: Մատենաշարը տպագրվելու է արտասահմանում (Բեյրութում կամ Հալեպում), գունավոր, բարձրորակ տպագրությամբ, հայերենով, անգլերենով եւ ռուսերենով: Մատենաշարի 48 հատորը վերաբերելու է առանձին թեմերի (օրինակ, «Արցախի թեմ», հատոր 15, «Գերմանիայի թեմ», հատոր 20, «Թեհրանի թեմ», հատոր 24, «Ուրուգվայի թեմ», հատոր 47 եւ այլն), ըստ հայոց այբուբենի տառերի ներկայացնելու են «Սուրբ Էջմիածին» (հատոր 1) եւ «Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոսություն» (հատոր 2) պրակները՝ հայոց պատմության համառոտ ակնարկով, հիշարժան եւ բախտորոշ թվերով, ինչպես նաեւ առաջին հատորում տեղ են գտնելու Հայ առաքելական եկեղեցու 131 կաթողիկոսների անունները՝ համառոտ կենսագրությամբ:

Մատենաշարի թողարկիչն է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության «Էկրան» գիտաարտադրական տեսական ձեռնարկությունը, որի տնօրեն Ռոմիկ Հովհաննիսյանի վկայությամբ, արդեն այս տարի լույս է տեսնելու երկու հատոր՝ «Սուրբ Էջմիածին» (առաջին հատոր) եւ «Արարատյան հայրապետական թեմ» (հինգերորդ հատոր): Այժմ կատարվում է նախնական բաժանորդագրություն. կանխավճարն է 50 դոլարին համարժեք դրամ, որի դիմաց վերջին 5 պրակները կստացվեն անվճար: Մատենաշարին բաժանորդագրվելու համար կարելի է դիմել ձեռնարկության տնօրեն Ռ. Հովհաննիսյանին՝ Սայաթ-Նովա փ. 26, բն. 3 կամ զանգահարել 56-85-44 հեռախոսահամարով: Կարծում ենք, սա գովազդ չէ...

Ա. Ղ.

Սպիտակում կկառուցվի շաքարի նոր գործարան

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 1998 թ. գարնանը նախատեսվում է Սպիտակում կառուցել շաքարի նոր գործարան, որը նախկինից երկու անգամ ավելի հզոր կլինի: Այս մասին «Նոյյան տապանի» թղթակցին հայտնեց Սպիտակի քաղաքապետ Սուրեն Ավետիսյանը:

Սպիտակի նախկին շաքարի գործարանը, որը կառուցվել էր 1948 թ. եւ Խորհրդային Միությունում հայտնի էր իր որակյալ արտադրանքով, հիմնովին ավերվեց 88-ի երկրաշարժի ժամանակ: Գործարանի գլխավոր բաժնետերը կլինի քաղաքապետարանը, շահույթների մեծ մասը կուղղվի Սպիտակ քաղաքի ու համայնքի զարգացմանը:

Ըստ Սպիտակի քաղաքապետի, նախատեսվում է, որ գործարանը պետք է ունենա օրական մոտ 3000 տոննա ճակնդեղի վերամշակման հզորություն, ինչը կապահովի օրական 300 տոննայից ավելի շաքարի արտադրություն: Գործարանը կունենա նաեւ լրացուցիչ՝ լիմոնաթթվի, անասնապահական կերերի, սպիրտի, դեղագործական որոշ նյութերի արտադրություններ, որոնք մեծ պահանջարկ ունեն ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ տարածաշրջանում: Հումքի մեկ քառորդը պետք է ապահովվի Սպիտակի շրջանի նախկին ցանքատարածություններից, այդ նպատակով քաղաքապետարանը մտադիր է շահագրգռել շրջանի գյուղացիներին՝ վերսկսել շաքարի ճակնդեղի մշակությունը: Նախատեսվում է հումքի զգալի մասը ներմուծել Ռուսաստանից:

Պրն Ավետիսյանը տեղեկացրեց, որ արդեն ձեռք են բերվել շաքարի ճակնդեղի վերամշակման գերմանական նորագույն սարքավորումներ, որոնք այժմ գտնվում են Սանկտ Պետերբուրգում եւ շուտով կտեղափոխվեն Հայաստան: Ընթանում են բանակցություններ ԱՄՆ Կալիֆոռնիայի նահանգի մի քանի ֆիրմաների հետ գործարանի շինարարության եւ համատեղ արտադրություն կազմակերպելու վերաբերյալ:

Ս. Ավետիսյանի խոսքերով, ամենադժվար խնդիրը գործարանի նախագծերի պատրաստումն է, որի համար պահանջվում է մոտ 200-250 հազար ԱՄՆ դոլար, սակայն դա եւս լուծվող խնդիր է եւ, ընդհանրապես Սպիտակի գործարանը «ստացված գործ է»:

Նշվեց Համզաչիմանի 1000-ամյակը

Անցած շաբաթ օրը Հրաչյա Սարուխանի ծննդավայրում՝ Համզաչիմանում, (Մարգահովիտ) հանդիսավորությամբ նշվեցին գյուղի 1000 եւ բանաստեղծի 50-ամյա հոբելյանները: Տոնակատարությանը ներկա էին եւ ելույթ ունեցան Լոռու փոխմարզպետը, Վանաձորի քաղաքապետը, ՀԳՄ առաջին քարտուղարը, իշխանությունների ներկայացուցիչներ, մտավորականներ, անվանի համզաչիմանցիներ: Ջերմ խոսքեր ասվեցին գյուղի արժանավոր զավակ Սիրակ Սարդարյանի մասին: Նրա «Համզաչիման» նոր լույս տեսած գիրքը բովանդակում է գյուղի 1000-ամյա պատմության տարեգրությունը, բնակավայրի 90 ազգատոհմերի տոհմածառը եւ ազգագրական արժեք ներկայացնող հետաքրքիր այլ նյութեր ու տվյալներ: Գրքի խմբագիր եւ առաջաբանի հեղինակ Մելս Սանթոյանը, որ նույնպես արմատներով համզաչիմանցի է, վարում էր միջոցառումը: Ջերմ խոսքեր, շնորհավորանքներ, երգ ու պար, ասմունք՝ մի խոսքով այն ամենը, ինչ հարկավոր էր բարձր տրամադրության համար:

Հնչեց նաեւ գյուղի օրհներգը, որի բառերի հեղինակը Հ. Սարուխանն է, իսկ երաժշտության առավել հաջողված տարբերակի հեղինակը՝ վանաձորցի կոմպոզիտոր Գագիկ Աղաբաբյանը: Ընթերցվեց գյուղապետարանի որոշումը Ս. Սարդարյանին Մարգահովտի նահապետի կոչում շնորհելու մասին: Միջոցառումը, որ եզրափակվեց Հ. Սարուխանի ելույթով, վերածվեց մեծ տոնակատարության, որ լի էր հիշարժան պահերով:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

Ռուբեն Հովհաննիսյանը՝ Երեւանի փոխքաղաքապետ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանի քաղաքապետի որոշումով, քաղաքապետարանի քարտուղար Ռուբեն Հովհաննիսյանը նշանակվել է Երեւանի քաղաքապետի տեղակալ: Այս մասին հայտարարվեց հոկտեմբերի 20-ին քաղաքապետարանում տեղի ունեցած աշխատանքային խորհրդակցության ժամանակ:

Գյուղացիները Երեւանում անարգել առեւտուր կանեն եւս մեկ ամիս

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանի քաղաքապետի որոշման գործողության ժամկետը, որն արտոնում էր մայրաքաղաքում գյուղատնտեսական մթերքների անարգել վաճառքը եւ ուժի մեջ էր մինչեւ հոկտեմբերի 16-ը, երկարացվել է մինչեւ նոյեմբերի 15-ը: Քաղաքապետարանի հոկտեմբերի 20-ի աշխատանքային խորհրդակցության ընթացքում թաղապետերին եւ ՆԳ բաժիններին հանձնարարվել է համապատասխան աջակցություն ցուցաբերել գյուղացիներին այս գործում:

ԵՐԵՎԱՆԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆՑԻՆԵՐԸ

Մենք եւ նրանք. Երեւանցի՝ դեռեւս չի նշանակում քաղաքացի

Կազմելով «Երեւանը եւ երեւանցիները» հոդվածաշարը, նպատակ ունենք ներկայացնելու այսօրվա երեւանցուն եւ հային իր բոլոր հարաբերություններում: Ինչպիսի՞ն է նա, ի՞նչ նպատակներ եւ մտայնություն ունի, ինչպե՞ս է դրսեւորում իրեն դրսում, իր քաղաքում:

Ամեն մի շփում այլազգիների հետ եւ ամեն մի այցելություն օտար երկրներ համեմատելու առիթ է տալիս: Մերը եւ նրանցը, մենք եւ նրանք: Ովքե՞ր ենք մենք եւ ովքե՞ր են նրանք: Ո՞րն է նրանցը եւ ո՞րն է մերը: Մերը մե՞րն է, թե՞ որդեգրած է: Եվ ի՞նչն ենք սիրում որդեգրել... ունենալ նրանցը, թե՞ ստեղծելով սովորել սիրել մերը:

Գեղեցիկ, կառուցված Եվրոպան դրամ ունեցող հայ զբոսաշրջիկի համար դժվարության զգացողություն չի առաջացնում: Շփման մատչելիությունը, հարգալից, հանգստավետ մթնոլորտը, որ պայմանավորված է դիմացինների վարվեցողական կուլտուրայով, հայ զբոսաշրջիկի հոգում այն պատրանքն է ստեղծում, թե ինքն էլ այդպիսին է. նույնքան կիրթ եւ արժանի նման վերաբերմունքի: Նման պարագայում կարեւորությունը կորցնում է այն հանգամանքը, թե նույն այդ հայ զբոսաշրջիկն ինչպե՞ս է իրեն պահում տանը՝ Հայաստանում:

Մանրակրկիտ սալարկված պատմական փողոցներն ու իդեալական ասֆալտապատ պողոտաները, դղյակներն ու դարավոր տները, ինչպես նաեւ ժամանակակից դիզայնով կառուցված շինությունները հայ մարդու մեջ մեծ ցանկություն են առաջացնում ունենալ դրանք...

Եվ ահա հայ մարդը սկսում է մտածել գեղեցիկ կառուցելու մասին: Դա այն ժամանակ է տեղի ունենում, երբ նա արդեն մոռացել է քաղցի մասին, հագնված է եւ վաղվա օրվա հանդեպ ապահովության զգացում ունի: Անշուշտ, գեղեցիկ կառույց ունենալու ցանկությունը միայն գեղագիտական զգացումով չի պայմանավորված:

Գործատերը կառուցում է իր տունը կամ տաղավարը, աչքի համար շատ հաճելի ձեւավորում բակը (որ մինչ այդ մի խառնաշփոթ աղբանոց էր) օգտագործելով արտասահմանյան շինանյութ: Բայց թե ինչ է կատարվում մեկ մետր այն կողմ, իր տարածքից դուրս նրան արդեն չի հետաքրքրում: Մի քանի քայլ այն կողմ գտնվող մաշված ասֆալտից գոյացած փոսը, ուր ամեն անգամ ընկնում է նրա արտասահմանյան մեքենայի անիվը, բոլորովին չի հուզում սեփականատիրոջը՝ քառակուսի մետրերով ավազ եւ ցեմենտ օգտագործելիս՝ մեկով էլ այդ փոսը ծածկել... Որդեգրում ենք դիզայնը, շինանյութը, բայց ոչ երբեք հասարակական մտածողությունը: Նրանք որքան որ անհատապաշտ են, նույնքան էլ հասարակայնամետ են:

Մոռանալ չեմ կարող Քյոլնի կենտրոնական փողոցներից մեկում կանգնած մի գերմանացու, որն իր երկրամասի տարազն էր հագել: Հանգիստ սպասող այդ մարդը հագին ուներ մինչեւ ծնկները հասնող անդրավարտիք, երկար գուլպաներ եւ ֆետրե գլխարկ՝ վրան փետուր: Հիսունին մոտ գերմանացին, անշուշտ, չէր միտում պատանիների պես արտառոց երեւալ: Նա պարզապես իր դեմքը չէր կորցրել հանուն հասարակական կարծիքի, իսկ անցորդներն էլ բոլորովին ուշադրություն չէին դարձնում նրա վրա թե գյուղից է եկել: Եթե Երեւանի փողոցներից մեկում հայտնվեր մեկը, որ որեւէ տարածաշրջանի տարազ հագած լիներ եւ տրանսպորտի սպասեր, անպայման կգրավեր բոլոր տարիքի երեւանցիների «ուշադրությունը»:

Մեր բարդույթավոր հայ ժողովուրդը հաճախ թաքցնում է իր գյուղական ծագումը, առանց գիտակցելու, որ «քաղաքացի» (այսինքն երեւանցի, քանզի դա մեր հիմնական քաղաքն է) երեւալը դեռեւս «քաղաքացի» այսինքն կիրթ լինելու ցուցանիշ չէ: Ինչպես հայ գյուղացին է Երեւանում փորձում թաքցնել իր ծագումը, այնպես էլ հայը արտասահմանում փորձում է թաքցնել իր՝ ծագումն ու լեզուն:

Եվրոպայի գյուղացին իր ծագումից չի ամաչում, չի թաքցնում, իր աշխատանքից նույնպես չի ամաչում եւ լավ է կատարում: Քաղաքակիրթ երեւալ ցանկացող հայ գյուղացիները մոռանում են, որ Արեւմուտքում էլ գյուղեր կան, եւ գյուղացիներ, միայն թե տարբերությունն այն է, որ այնտեղի գյուղերն ու ճանապարհները մաքուր են, խոզերն ու կովերը՝ լողացած, աղբն ու արտաքնոցը՝ հավաքած: Նրանց պանրից ու կաթից թրիքի հոտ չի գալիս (ինչպես եւ իրենցից), եւ բնամթերքը սպառողին է հասցվում մանրէազերծված պայմաններում: Եվ ինչ որ պատրաստում են, պատրաստում են հպարտությամբ ու այնպես, որ սպառողը հաճույքով ձեռք բերի՝ չվախենալով բրուցելոզով հիվանդանալուց: Ահա տարբերությունը. արեւմտյան գյուղացու քաղաքակիրթ մտածողությունը:

Քաղաքակիրթ մտածողության ձեւավորմանը մեծ չափով նպաստում է ոչ թե ցանկությունը, այլ քաղաքների, քաղաքային կուլտուրայի դարավոր առկայությունը: Պետք չէ մոռանալ, որ այսօրվա երեւանցին մեծ չափով գյուղացի է, իսկ քաղաքները մնացին հեռվում, Մասիսից այն կողմ, որ Երեւանը պատմական իրադարձությունների հետեւանքով եւ աշխարհագրական դիրքի շնորհիվ դառնալով մայրաքաղաք նախկին գավառ է, իսկ 70 տարիները շատ քիչ են քաղաք լինելու համար:

Նայելով դեպի հայ ժողովրդի անցյալը եւ տեսնելով, թե ինչ պատմություն է ապրել նրա մշակույթի զարգացումը եւ պատմական իրադարձությունները ինչպիսի ավերիչ ազդեցություն են գործել այդ մշակույթի վրա ցավով մտածում ես, որ եթե չլինեին պատերազմները, բոլոր դարերում եւ ժամանակներում, չլինեին եղեռնը, գաղթը, երկրաշարժերը, ապա այսօր մենք էլ պատմական քաղաքներ կունենայինք եւ այլազգի զբոսաշրջիկներին, արտասահմանցի հյուրերին միայն վանք ու եկեղեցի չէ, որ ցույց կտայինք որպես հնություն: Բայց հին քաղաքները միայն պատմական արժեք չեն: Դարավոր քաղաքներ ունեցող ժողովուրդը ունենում է նաեւ քաղաքաշեն մտածողություն եւ ավանդույթներ: Եվ այն պատմական ժամանակահատվածներում, երբ ուրիշ ժողովուրդներ կառուցել են ու կերտել՝ հայը կանգնել է լինել-չլինելու մշտական խնդրի առաջ: Հայը անվերջ կորցրել է, ոչ թե նվաճել, ձեռք է բերել, կոտորվել է ու գաղթել: Գաղթական ժողովուրդը ձեռք բերում կորցնողի հոգեբանություն: Ի վերջո թշվառ ժողովուրդը պատսպարվում է ավելի ուժեղ պետությունների գրկում եւ որպեսզի իրեն ավելի թույլ չզգա որդեգրում այդ մեծ պետությունների լեզուն ու մշակույթը, սովորույթները: Անշուշտ, յուրաքանչյուր ազգի էլ բնորոշ է ուրիշ մշակույթների ինտերֆերենցիան իր մշակույթի հետ: Այնինչ, մեր դեպքում դա վերածվում է սնոբիզմի, սեփական արժեքները չտեսնելու եւ մերժելու երեւույթի: Ուժեղի թիկունքում լինելով յուրացնում ես նաեւ նրա շարժուձեւն ու վարքագիծը: Ինչո՞ւ այն հայը, որ խոսում է միայն իր լեզվով իրեն թույլ եւ խեղճ է զգում, իսկ այլ լեզուներով խոսողը՝ ինքնավստահ, ուժեղ, ամենակարող: Մի՞թե տվյալ լեզվի տիրոջ ժողովրդի ուժն ու հզորությունն է փոխանցվում խոսողին, իսկ միայն հարազատ լեզվով խոսող հայը իրեն թերարժեքված է զգում: Մինչդեռ լեզվից սկսվում է մտածողությունը, մտածողությունից տրադիցիաները, տրադիցիաներից էլ ազգային ոգու կերտվածքը:

Երեկվա հայը խոսում էր ռուսերեն, իսկ վաղն ի՞նչ լեզվով է խոսելու նա՝ անգլերե՞ն, գերմաներե՞ն, թե՞ պարսկերեն: Հաճախ եվրոպացիների հետ շփվելիս հետեւյալ երեւույթն է նկատվում. անգլիացին, գերմանացին, ֆրանսիացին՝ քաջ իմանալով հարեւան ժողովրդի լեզուն՝ միանշանակ օգտագործում է իրենը, եթե անգամ դա առաջացնում է հաղորդակցվելու դժվարություն:

Այո, մենք եւ նրանք: Շատ են մեր եւ նրանց տարբերությունները: Նրանք սիրում են իրենցը. երկիրը, մշակույթը, լեզուն, ավանդույթները, անգամ՝ արտաքնոցը: Սիրում են խնամքով պահպանել հինը, եւ ամենայն մանրամասնությամբ կառուցել նորը: Մենք՝ մենք էլ ենք սիրում նրանցը, լինի այստեղ, թե այնտեղ:

Բայց, արդեն ժամանակն է վերաիմաստավորելու մերը: Կառուցելու եւ վերակառուցելու մերը: Ձեւավորելու քաղաքաշեն մտածողություն, արժեքների պահպանում ու գնահատում, հասարակական վերաբերմունք ամեն ինչին:

ՆԱՐԻՆԵ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ
Հոգեբան

Ուսանողների պետական պատվեր. պետական գաղտնի՞ք, թե՞ պետական անփութություն

Այսօր հանրապետությունում առկա է բարձրագույն կրթություն ունեցող գործազուրկ կամ ոչ իրենց մասնագիտությամբ զբաղված մասնագետների մի զգալի բանակ:

Միայն ըստ ՀՀ Կենտրոնական բանկի 1997 թ. առաջին կիսամյակի հաշվետվության մեջ տեղ գտած տվյալների, հունիս ամսին գործազրկության մակարդակը՝ հաշվարկված որպես զբաղվածության ծառայություններում գրանցված գործազուրկների եւ տնտեսապես ակտիվ բնակչության հարաբերակցություն, կազմել է 10,5 տոկոս, որն, ըստ նույն աղբյուրի, շատ հեռու է գործազրկության իրական չափն արտացոլելուց: Ըստ հաշվետվության, 1997 թ. առաջին կիսամյակում աշխատանք փնտրողների ընդհանուր թվի մոտ 39,3 տոկոսը կազմել են բուհերի եւ միջնակարգ մասնագիտական հաստատությունների շրջանավարտները:

Եթե սրան ավելացնենք նաեւ այդ տիպի թաքնված գործազուրկների ըստ ամենայնի բարձր թվաքանակը, ապա բավական զավեշտական են դիտվում ամեն տարի կրթության եւ գիտության ու էկոնոմիկայի նախարարությունների կողմից հայտարարվող եւ կառավարության որոշմամբ պետական բյուջեից ֆինանսավորվող տարբեր բուհական մասնագիտությունների գծով պետպատվերի թվաքանակները, քանի որ առաջին հայացքից ստացվում է անհեթեթ իրավիճակ. պետությունն ունի կրթության որակի տեսակետից ակնհայտորեն ավելի արդյունավետ տարիներին մասնագիտացած եւ աշխատանքային փորձ ունեցող գործազուրկների աշխատանքի տեղավորման խնդիր եւ փոխանակ լուծելու, լրացուցիչ ծախսեր է կատարում՝ վտանգելով գործազուրկների բանակը համալրել նոր անփորձ մասնագետներով, այն դեպքում, երբ բուհական կրթության մակարդակն ամենայն հավանականությամբ ներկայումս ավելի բարձր չէ, քան նախկինում:

Այսպիսով, ի՞նչ է պետական պատվերն այսօր:

Հարցի պատասխանը ստանալու մեր բազմաթիվ փորձերը ԿԳ նախարարությունում ապարդյուն եղան: Մեծ ջանքերի շնորհիվ կարողացանք ստանալ միայն 1992-97 թթ. պետական պատվերի քանակը բնութագրող չոր թվերը. այդ տարիներին ընդհանուր առմամբ տրվել է 52099 մասնագետի պատվեր:

Դիմեցինք զբաղվածության կենտրոնի տնօրեն Արթուր Սարգսյանին, խնդրելով նկարագրել նույն ժամանակահատվածում աշխատանքի շուկայում տիրող պատկերը: Ըստ կենտրոնից վերցված տվյալների, 1992-ին գործազուրկների թիվը 11061 է եղել, 1996-ին հասել է 49648-ի, ընդ որում, դրանցում բուհական կրթություն ունեցողների թիվը համապատասխանաբար 45,7 եւ 20 տոկոս է կազմել: Պրն Սարգսյանը տեղեկանալով, թե ինչն է մեզ հետաքրքրում, դժգոհությամբ ընդգծեց, որ պետական պատվերի չափը սահմանելիս կենտրոնի կարծիքը հաշվի չի առնվում, մինչդեռ, ըստ նրա, դա պետք է արվի հենց իրենց մոտ տիրող իրավիճակի գնահատականի հիման վրա:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 1992 թ. պետական պատվերով ընդունված ուսանողներն այսօր արդեն «մասնագիտացված» ներխուժել են «ժողովրդական տնտեսություն», մենք որոշեցինք նույն հարցով դիմել այդ տարիներին ԿԳ նախարարության բուհերի վարչության պետ, պրոֆեսոր Գագիկ Թորոսյանին: Պրն Թորոսյանը հավաստեց, որ պետական պատվերը նախկին պլանային ժողովրդական տնտեսությունից ժառանգություն մնացած երեւույթ է, որը համապատասխան ղեկավար անձանց անփույթ եւ ոչ լուրջ վերաբերմունքի հետեւանքով եւ տարբեր զուտ սուբյեկտիվ բնույթի պատճառներից ելնելով, շարունակում է գործել: Նմանօրինակ երեւույթներն, ըստ նրա, մեր ժամանակներում համատարած բնույթ են կրում: «Չունենք ժողովրդական տնտեսություն, բայց ունենք ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտ», որպես օրինակ նշեց նա:

Նա զարմանք հայտնեց նաեւ ուսման վճարովի համակարգում գործող սակագների ոչ մի տրամաբանության չենթարկվող չափի վերաբերյալ: «Ճարտարագիտական համալսարանում, ուր մասնագետների պատրաստումը շատ մեծ չափերի ծախսեր է պահանջում, բավական ցածր սակագներ են գործում, մինչդեռ իրավաբանական ֆակուլտետում, որը բոլորովին չի առանձնանում նյութատարությամբ, դրանց մակարդակն անհամեմատ բարձր է», ասաց նա:

Պրն Թորոսյանի խոսքերով, իր աշխատելու ժամանակաշրջանում, իր եւ այն ժամանակվա նախարար Վիլիկ Հարությունյանի կողմից փորձ է ձեռնարկվել բուհական համակարգի նորացման, համաշխարհային նորմերին եւ շուկայական հարաբերություններին նրա հարմարեցման հստակ ծրագրի իրագործման ուղղությամբ:

Նա առանձնակի կարեւորեց ակադեմիկոս Ռաֆայել Ղազարյանի առաջարկած եւ, ըստ իրեն, հաջողությամբ փորձարկված, այսպես կոչված «անգլիական համակարգը», որի պայմաններում ընդունելության քննություններն աստիճանաբար տեղափոխվում են դպրոց եւ բուհ ընդունվելիս հաշվի են առնվում դպրոցական քննությունների արդյունքները: Իսկ այն հարցը, թե որքանով են այսօրվա դպրոցական համակարգի արդյունքները վստահելի, բաց մնաց:

Պրն Թորոսյանը նշեց, որ Վիլիկ Հարությունյանի աշխատանքից ազատվելուց հետո իրենց բոլոր ծրագրերն աստիճանաբար սկսեցին հետընթաց ապրել եւ ԿԳ նախարարության համակարգում վերջին կադրային փոփոխություններից հետո վերջնականապես ի չիք դարձան:

«Ներկայումս կրթական համակարգում ամեն բան բարձիթողի է մատնված եւ ես իմ փորձով կարող եմ ասել, որ որպես արդյունք բուհերին պատվիրվող մասնագետների թիվը պարզապես օդից է վերցվում», ասաց Գագիկ Թորոսյանը: Մինչդեռ, ըստ նրա, դա պետք է սահմանել գոնե 5 տարի անց նախատեսվող նոր աշխատատեղերի եւ առկա գործազուրկ ու ոչ իրենց մասնագիտությամբ զբաղված քաղաքացիների թվի տարբերության չափով: Այդ դեպքում ակնհայտ է դառնում, որ մեր ժամանակներում ուսանողների պետական պատվերի գոյությունը տրամաբանորեն արդարացված չէ: Պրն Թորոսյանը կարծիք հայտնեց, որ այդ համակարգի աշխատանքներն ամբողջովին ուղղված են ձեւական կողմի պահպանմանը: «Վերցնում ենք ամերիկյան մոդելը ու կիրառում մեր նկատմամբ առանց հաշվի առնելու մեր շրջանակներում առկա լավ բաները, որոնք անկասկած իմաստ ուներ պահպանել», նշեց նա:

Ինչեւէ, պրն Թորոսյանի կարծիքը ներկայումս սոսկ մասնավոր անձի տեսակետ է, իսկ ինչ բան է, այնուհանդերձ, ուսանողների պետական պատվեր հարցը, այնպես էլ մնում է բաց:

ԱՍՏՂԻԿ ՄԱՐԻՍԱԿԱԼՅԱՆ
Նոյյան տապան

ԱԶԳ **միջազգային**

Նոյեմբերի 12-ին Չինաստանում աշխատանքն սկսեց Բնակչության միջազգային համաժողովը, որը գումարվում է չորս տարին մեկ։ Համաժողովի գլխավոր նպատակն է քաղաքական գործիչների եւ բնակչության հարցերով զբաղվող մասնագետների ուշադրությունը սեւեռել աշխարհի բնակչության աճին եւ դրանից բխող բազմազան ու բազմաբնույթ խնդիրներին։ Պեկինյան համաժողովի օրակարգում զետեղված հարցերն էին մոլորակի բնակչության աճի բարձր տոկոսն ու դրա հետեւանքները եւ ծերության աճը։ Եթե առաջին հարցը հիմնականում վերաբերում է զարգացող եւ երրորդ աշխարհի երկրներին, ապա երկրորդը՝ զարգացած երկրներին։ Օրինակ, այսօրվա դրությամբ Մեծ Բրիտանիայի բնակչության 24 եւ Ճապոնիայի բնակչության 20 տոկոսն են կազմում 60-ից բարձր տարիքավորները։ Մասնագետների կարծիքով, եթե հիշյալ երկրների ծերացման աճը շարունակվի ներկա տեմպերով, 2040 թ. այդ տարիքի մարդիկ համապատասխանաբար կազմելու են բնակչության 32 եւ 34 տոկոսը։ Փաստորեն չափազանցություն չի լինի, եթե ասենք, որ Մեծ Բրիտանիան եւ Ճապոնիան կանգնելու են անլուծելի խնդրի առջեւ։

ՊԵԿԻՆՅԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Աշխարհի բնակչության արագ աճի սահմանափակումը՝ օրախնդիր

Իրանում հարաբերական հավասարակշռություն

Այսուհանդերձ առավել մտահոգիչ է համարվում առաջին հարցը, որը բնակչության խնդիրներին վերաբերող ամեն մի համաժողովի եւ ՄԱԿ-ի ուշադրության կենտրոնում է։ 1996 թ. հուլիսին ՄԱԿ-ի Բնակչության վերահսկման հիմնադրամը հրապարակեց հայտարարություն՝ նշելով, որ երկրի բնակչության թիվը մոտեցել է 6 միլիարդի սահմանագծին։ Միաժամանակ խիստ մտահոգություն էր արտահայտվել, որ աճի նման տեմպերը Երկիր մոլորակի համար ողբերգական հետեւանքներ կունենան, հորդորելով աշխարհի բոլոր երկրներին իրագործել 1994 թ. Կահիրեի «ՄԱԿ-ի բնակչության եւ զարգացման» վեհաժողովում հաստատված ընտանիքի կարգավորման ծրագիրը, ընդգծելով, որ բնակչության կարգավորման ոլորտում ներդրումներն ամենաարդյունավետն են։

Աշխարհի բնակչության աճը մեծ թափ է ստացել 19-րդ դարից, իսկ վերջին կես դարում արձանագրված աճը, որը կազմում է շուրջ 100 տոկոս, աննախադեպ է։ Այլ կերպ ասած, 5 մլն տարի պահանջվեց, որ Երկիր մոլորակի բնակչության թիվը հասնի 1 միլիարդի։ Իսկ արդյունաբերական հեղափոխությունից հետո, ընդամենը 70 տարվա ընթացքում այդ թիվը կրկնապատկվեց։ 3-րդ 1 միլիարդը ավելացավ 40 տարում, սակայն հաջորդ 1 միլիարդը ավելացավ շատ ավելի կարճ ժամկետում՝ 15 տարում, իսկ 5-րդը 12, եւ 6-րդը, փաստորեն, ընդամենը 10 տարում։ Ահա թե ինչու Երկիր մոլորակի բնակչության աճի հարցը դադարել է առանձին ազգի կամ երկրի խնդիրը լինելուց՝ վերածվելով միջազգային համամարդկային կենսական խնդրի։ Բնակչության աճի հարցը առավել սրությամբ է ծառացած Աֆրիկայի, Միջին Արեւելքի եւ Հարավային Ասիայի երկրներում, որտեղ, մասնագետների կարծիքով, 2020 թ. ապրելու է երկրի բնակչության ավելի քան 85 տոկոսը։

Իրանը եւս ունենալով բնակչության աճի բարձր ցուցանիշներ, առնչվել եւ առնչվում է այդ խնդրին։ Իրանի բնակչությունը, որ կես դար առաջ շուրջ 10 միլիոն էր, այժմ հասնում է 60 միլիոնի սահմանը։ Հեղափոխական շրջանի 10-15 տարիների ընթացքում երկրի բնակչությունը թռիչքային անհավանական աճ արձանագրեց՝ իշխանություններին կանգնեցնելով շատ լուրջ ու դժվարին խնդրի առաջ։ Եթե 1979 թ. հեղափոխության ժամանակ երկրի բնակչության թիվը կազմում էր 36 միլիոն, ապա 1995 թ. ընդհուպ մոտենում էր 60 միլիոնի սահմանագծին։ Այլ կերպ ասած, 80-ականի վերջին Իրանի բնակչության աճի տոկոսը հասավ մինչեւ 3,9, որը աշխարհի մակարդակով բարձրագույն ցուցանիշներից է։ Իրանի կառավարությունը, ահազանգող այդ խնդրի լուծման՝ բնակչության աճի նվազեցման ուղղությամբ զգալի ակտիվություն ցուցաբերեց՝ գործի դնելով քարոզչական, տնտեսական եւ հնարավոր բոլոր միջոցները։ Ի դեպ, նշենք, որ Իրանը, ինչպես եւ Վատիկանը, խիստ դեմ է արհեստական վիժեցմանը եւ նախաամուսնական հարաբերությունների հաստատմանը։ Սկզբնական շրջանում Իրանի կառավարության միջոցառումները ու ընդունած որոշումները հիմնականում ուսուցողական, բացատրական բնույթ էին կրում։ Ինչպես հայտնի է, անգրագիտության բարձր տոկոսը բնորոշ է զարգացող երկրներին եւ ուղիղ համեմատական է բնակչության աճին։ Ուստի Իրանի կառավարությունը լուրջ ներդրումներ կատարեց նաեւ անգրագիտությունը վերացնելու բնագավառում։ Երկրի իգական սեռի գրագիտության տոկոսը հասել է 80-ի, ինչը զարգացող երկրների մակարդակով շատ բարձր ցուցանիշ է։

1993 թ. Իրանի խորհրդարանը վավերացրեց ընտանիքի եւ բնակչության կարգավորման մասին օրենքը, որը ուժի մեջ է մտել 1994 թ. մայիսից։ Ըստ այդ օրենքի առաջին կետի, ընտանիքում 4-րդ երեխայի ծնունդով աշխատող մայրերը զրկվում են օրենքով նախատեսված մի շարք արտոնություններից, այդ թվում՝ ա) հղիության եւ ծննդաբերության արձակուրդները խիստ կրճատվում են, բ) հիշյալ երեխաների մանկապարտեզի ծախսերը պետք է հոգան ծնողները (այս ծախսերը Իրանում շոշափելի գումար են կազմում), գ) նրանց ապահովագրումը կկատարվի հատուկ ավելի բարձր սակագներով։ Այստեղից, բնակչության աճի ոլորտում ձեռնարկած միջոցառումները դեռեւս 1994-95 թթ. արձանագրեցին զգալի հաջողություններ՝ 1-1,6 տոկոս նվազում։ Թեեւ նման արդյունքը արեւմտյան որոշ մասնագետների, առավելապես նաեւ Իրանի արտերկրյա ընդդիմության կողմից հարցականի տակ էր դրվում՝ նշելով, որ նման արդյունքի հասնելը մի քանի տարիների ընթացքում անհավանական է, սակայն Իրանի ձեռնարկումներն այս ոլորտում արժանացել են միջազգային համապատասխան կազմակերպությունների բարձր գնահատականին։

Իրանում առաջին մարդահամարը անց է կացվել 1956 թ., այնուհետեւ պարբերաբար՝ 10 տարին մեկ։ Վերջին՝ 5-րդ մարդահամարը իրականացվել է 1996 թ. նոյեմբերին, որի տվյալների համաձայն այժմ Իրանի բնակչության աճը 1,5 տոկոս է կազմում։ Մարդահամարի տվյալներով, Իրանի բնակչության շուրջ 54 տոկոսը (32 միլիոնը) կազմում են մինչեւ 20 տարեկանները։ Փաստ, որ մասնագետներից ոմանց հիմք է տալիս կարծելու, թե Իրանում բնակչության աճի ոլորտում հաստատված հարաբերական հավասարակշռությունը ժամանակավոր բնույթ է կրում եւ մեծ հավանականությամբ, մոտ ապագայում կխախտվի, կբարձրանա աճի տոկոսը։

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

2006 թ. Թուրքիան ատոմակայան կունենա

Թուրքիայի էներգետիկայի նախարարությունը հայտնել է, որ միջազգային երեք կոնսորցիումներ մասնակցելու են Թուրքիայում առաջին ատոմակայանի կառուցմանը։ Ըստ նախագծի, ատոմակայանը կառուցվելու է Թուրքիայի միջերկրածովյան ափին հարող տարածքում։ Միջազգային կոնսորցիումների թվում են ֆրանս-գերմանական, ամերիկյան եւ ճապոնական ընկերություններ։

Առաջարկները դիտարկվելու են 6 ամսվա ընթացքում։ Շինարարությունը սկսվելու է 99 թվականին, եւ թուրքական առաջին ատոմակայանը շահագործման կհանձնվի 2006 թվականին։ Փորձագետները նշում են, որ դեռեւս 1976 թվականին Շվեդիայի օգնությամբ շինարարության ծրագիր կար, սակայն Շվեդիայի կառավարությունը 80 թվականին դադարեցրեց ծրագրի իրականացումը՝ վարկերի երաշխավորում չստանալով Թուրքիայից։ RFI

Միլո Ջուկանովիչը՝ Չեռնոգորիայի նոր նախագահ

ԲԵԼԳՐԱԴ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Չեռնոգորիայի նոր նախագահ է դարձել այդ հարավսլավական պետության ներկայիս վարչապետ Միլո Ջուկանովիչը։ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ հանրապետական ընտրական հանձնաժողովի նախնական տվյալներով, քվեաթերթիկների 93 տոկոսը հաշվելուց հետո պարզվել է, որ նա իր մրցակցին՝ Չեռնոգորիայի գործող նախագահ Մոմիր Բուլատովիչին, գերազանցել է ավելի քան 7000 քվեով։

Դելին փորձում է հարաբերությունները բարելավել Բոննի եւ Փարիզի հետ

ԴԵԼԻ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հնդկաստանի վարչապետ Ինդեր Կումար Գուջրալը հոկտեմբերի 21-ին Գերմանիա եւ Ֆրանսիա կատարելիք այցելությունների ընթացքում ձգտելու է հասնել այդ երկրների հետ առեւտրի եւ ներդրումների ծավալի ընդարձակման։ Հոկտեմբերի 21-ին նա կժամանի Բոնն, որից հետո կուղեւորվի Փարիզ։ Հնդկաստանի արտգործնախարար Ռագունաթն այդ առնչությամբ հայտարարել է, որ չնայած քաղաքական ասպարեզում Գերմանիայի ու Ֆրանսիայի հետ Հնդկաստանի հարաբերությունները եղել են կարծր, սակայն Դելին ներկայումս եւրոպական այդ երկու երկրներից ավելի շատ ներդրումներ է ակնկալում։

Արեւելյան Գերմանիան աշխատավարձի չափով հասնում է Արեւմտյանին

ՎԻՍԲԱԴԵՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Արեւելյան Գերմանիայում աշխատավարձերն անցյալ տարի ավելացել են 6.0 տոկոսով, իսկ Արեւմտյան Գերմանիայում՝ 2.7 տոկոսով։ Այսպիսով, նկատելիորեն կրճատվել է երկու հատվածներում աշխատավարձերի միջեւ գոյություն ունեցող ճեղքը։ Վիսբադենի վիճակագրության գրասենյակի հաղորդման համաձայն, Արեւմտյան եւ Արեւելյան Գերմանիաների վերամիավորումից վեց տարի անց Արեւելյան Գերմանիայի արդյունաբերական աշխատողների աշխատավարձը հասել է Արեւմտյան Գերմանիայի աշխատողների աշխատավարձի 70,1 տոկոսին։ Մասնավորապես, Արեւմտյան Գերմանիայի արդյունաբերության մեջ աշխատողը տարեկան վաստակում է 67,327 մարկ (44,774 դոլար), իսկ Արեւելյան Գերմանիայում՝ 47,191 մարկ։

Եվրոպայի առավել հեղինակավոր ընկերությունները

Առաջատար ֆիրմաների տնօրենների եւ վերլուծաբանների հարցման արդյունքների հիման վրա պատրաստված Եվրոպայի առավել հեղինակավոր ընկերությունների ցանկը 1997 թ., ինչպես որ անցյալ տարի, գլխավորում է շվեդա-շվեյցարական «ABB» ֆիրման, որը մասնագիտացած է մեքենաշինական բնագավառում։ Այս տարի լավագույնների տասնյակում հայտնվել է 4 նոր ընկերություն, իսկ անցյալ տարվա ցանկից դուրս է մնացել երեքը։

Վերջին տարիների փոփոխությունները նկատելի են, մասնավորապես նավթային երկու հսկաների՝ անգլիական «Բրիթիշ փեթրոլիումի» եւ անգլո-հոլանդական «Ռոյալ դաչ-Շելի» օրինակով։ 1997 թ. վարկանիշով «Բրիթիշ փեթրոլիումը» 2-3 տեղերը կիսում է սննդամթերք արտադրող շվեյցարական «Նեստլեի» հետ, իսկ «Շելը» զբաղեցնում է 11-րդ տեղը։ Մինչդեռ 1994 թ. վերջինս զբաղեցնում էր 3-րդ տեղը, իսկ «Բրիթիշ փեթրոլիումը» առհասարակ չկար լավագույնների ցանկում։

Նման ցանկերի կազմման ամբողջ ժամանակամիջոցում «ABB»-ն մշտապես զբաղեցրել է առաջին տեղը, նշում են «Ֆայնենշըլ թայմս» թերթը։ 1988 թ. շվեդական «Ասեա» եւ շվեյցարական «Բրաուն Բովերի» ֆիրմաների միավորմամբ ստեղծված «ABB»-ն ներկայումս աշխարհի խոշորագույն կոնցեռններից մեկն է։ 140 երկրի հազարից ավելի ընկերություն միավորող այդ վերազգային կորպորացիայի անձնակազմը գերազանցում է 200 հազարը։ «ABB»-ն կենտրոնական Եվրոպա մուտք գործած առաջին ներդրողներից մեկն է։ 1992 թ.-ից նա Ռուսաստանից էլեկտրատեխնիկական մեքենաշինության մեջ արտասահմանյան խոշորագույն ներդրողն է, այդ երկրում ունի 19 ձեռնարկություն՝ 3 հազար աշխատողներով։

Հարցման մասնակիցների մեծամասնությունը համոզված է, որ «ABB»-ն ապագայի լավ հեռանկարներ ունի, իսկ դրա նախագահ Պերսի Բարնեվիկը ակնառու գործարար է։ Հասարակական արձագանքը ընդհանրապես ֆիրմաների հեղինակության կարեւոր գործոններից է։ Այսպես, «Բրիթիշ փեթրոլիումի» վերելքը մասամբ բացատրվում է բնապահպանության եւ մարդու իրավունքների հետ կապված մի շարք հակամարտությունների հետեւանքով «Շելի» վարկի անկմամբ։ Մինչդեռ բրիտանական ընկերությունը կարողացավ միջազգային բիզնեսի բնագավառում խուսափել այդ ցավոտ հարցերից։ Ընդսմին, վերջին 5 տարում բաժնետոմսերի արժեքով «Բրիթիշ փեթրոլիումը» 50 տոկոսով գերազանցում է «Շելին»։

Հարցման տվյալների համաձայն, շվեյցարական «Նեստլեի» գլխավոր արժանիքներն են համարվում արտադրանքի բարձր որակը, շուկայական վստահ ռազմավարությունը եւ անսասան հեղինակությունը։ Չորրորդ տեղում է անգլիական «Բրիթիշ էյրուեյզ» ավիաընկերությունը։ Հինգերորդ տեղը զբաղեցնում է դարձյալ անգլիական «Թեսկո» ընկերությունը, որը զբաղվում է մանրածախ առեւտրով եւ նորեկ է լավագույնների տասնյակում։

Վեցերորդ տեղում է ֆրանսիական «ԱՔՍԱ-ՅՈՒԻԱՊ» ապահովագրական ընկերությունը, որը նույնպես ցանկի նորեկներից է եւ հաջողության է հասել արտասահմանում ծավալած լայն գործունեության շնորհիվ։ Յոթերորդ տեղը զբաղեցնում է գերմանական հանրահայտ «BMW» ֆիրման, որը մասնագիտացած է ավտոմոբիլաշինության եւ ավիացիոն մեքենաշինության մեջ։ Անցյալ տարի այս ընկերությունը չորրորդ տեղում էր։ Ութերորդ հորիզոնականը զբաղեցնում է ֆրանսիական «Կարֆուր» ընկերությունը, որն աշխարհի տարբեր երկրներում զբաղվում է մանրածախ առեւտրով եւ ունի բազմաթիվ հանրախանութներ, որոնցից կարողանում է ստանալ բարձր եւ կայուն շահույթներ։

1996 թ. եւ այս տարի եւս իններորդ տեղը զբաղեցնում է սննդամթերք արտադրող հոլանդական «Յունիլեվեր» ֆիրման։ Գերմանական «Դայմլեր-Բենց» ընկերությունը (ավտոմոբիլաշինություն, ավիացիոն մեքենաշինություն) այս տարի եզրափակում է լավագույնների տասնյակը։ Պ. Ք.

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Թույլ չտանք, որ ընդհանուր հորձանքում տարալուծվեն մեր ազգային արժեքները»

«Ազգ» օրաթերթի մշակութային էջի հյուրն է բանաստեղծ, Ազգային ռադիոյի մշակութային հաղորդումների խմբագրության գլխավոր խմբագիր Հովիկ Հովեյանը

– Պարոն Հովեյան, դուք, գրական աշխարհում ճանաչված անուն, Հայաստանի գրողների միության անդամ, բանաստեղծական չորս ժողովածուների եւ մի քանի ֆիլմերի սցենարների հեղինակ, ինչպե՞ս եք համատեղում ստեղծագործական կյանքը՝ ղեկավարի ոչ դյուրին առօրյայի հետ:

– Ինչպես ինքներդ ասացիք՝ ոչ դյուրին: Սակայն ղեկավարի կազմակերպչական աշխատանքի մեջ էլ ստեղծագործական տարր կա: Առավել եւս, եթե խոսքը վերաբերում է մշակույթին առնչվող օղակին:

– Եթե հետեւենք Ձեր խմբագրության եթեր հեռարձակվող նյութերին եւ մատուցված ոճին, ապա կարելի է վավերել, որ վերջին տարիներին Ազգային ռադիոյի մշակութային խմբագրության հաղորդումները, որոնք իրենց այն ծիրում ընդգրկում են գրականության, թատրոնի, գեղարվեստի, երաժշտության ոլորտները, անտարակուսելիորեն առավել այլազան եւ ուշահարույց են դարձել:

– Ջանում ենք, որ այդպես լինի: Մշակութային հաղորդումների խմբագրության նպատակն է թույլ չտալ, որ համատարած զվարճալի-նոմերային բնույթի հաղերի, ցուցքերի (շոուների) հորձանքում աղավաղվեն, տարալուծվեն մեր ազգային մշակութային արժեքները: Ո՞վ եթե առաջին հերթին ոչ մենք պիտի շեն պահենք Թումանյանին, Չարենցին, Տերյանին, մերօրյա գրողներին, նաեւ անդրադառնանք այլ ազգի համաշխարհային մեծերին: Չէ՞ որ գործ ունենք ամենաբազմազան եւ լայն խավերի ունկնդրի հետ:

– Անշուշտ, ձայնասփյուռը պրոպագանդման, ժողովրդի ճաշակը կերտելու հզոր միջոց է: Ինչ եւ ինչպես մատուցես՝ այն կստանաս, եւ մի օր էլ՝ գեղեցիկ կամ տխուր այդ էլ կհնձես:

– Համակարծիք եմ: Այս դիտանկյունով հատկապես զգույշ պետք է վերաբերվել ազգային ավանդույթներին: Առաքել Դավրիժեցին, Մատթեոս Ուռհայեցին, Ղեւոնդ Ալիշանը չեն «տեղավորվի» այսօրվա հպանցիկ «բլում»-ային, պահահանո տրամադրություններում, Կոմիտասը եւ Արամ Խաչատրյանը նույնպես պիտի ներկայացվեն խորհրդախորհուրդ կերպով:

– Մեր ժողովրդի պատմության, նրա հոգեւոր եւ գեղարվեստական արժեքների Ձեր դիրքորոշումը ակնբախ է ոչ միայն ռադիոյի մշակութային հաղորդումների խմբագրությունը ղեկավարելու Ձեր սկզբունքից, այլեւ ստեղծագործական ասպարեզի անելիքներից: Հայտնի է, որ վերջերս ավարտվեց Ձեր սցենարով «Կոչեմ ապրողաց» փաստագրական ֆիլմի նկարահանումը, որը պատմում է ստալինյան բռնապետության տարիների եւ զոհերի մասին: Հիշեցնենք ընթերցողին, որ ֆիլմի պատվիրատուն եւ հովանավորը Ալիս Մանուկյան-Սիմոնն է, ռեժիսորը Զարեհ-Շահան Ճգնավորյանն է, օպերատորը՝ Վահան Տեր-Հակոբյանը, որը հայտնի է Արտավազդ Փելեշյանի ֆիլմերի իր աշխատանքով: Ընթերցողին հետաքրքիր կլինի տեղեկանալ նաեւ, որ հիշյալ ֆիլմը երեք ամսվա ընթացքում մոնտաժվել է համակարգչային եղանակով Մենհեթըն հայտնի թաղամասի «Ուան արդ պրոդուքշնս» ստուդիայում, Հոլիվուդում ճանաչված մոնտաժոր, իր գործի վարպետ տիկին Զելդա Գրինսթինի կողմից:

– Ցավում եմ, որ ցայսօր չի ստեղծված եւ ոչ մի փաստագրական ֆիլմ, վավերելու 1915 թվի հայերի ցեղասպանությունը, ինչը եւ մեծապես նպաստում է թուրքերի կողմից սույն պատմական փաստի հերքմանը: Անգնահատելի է, որ հնարավորություն եղավ ստեղծելու գոնե ստալինյան ռեպրեսիայի տարիների մասին Ձեր հիշատակած ֆիլմը:

– Կարելի է պատկերացնել, ինչպիսի դժվարությունների հետ է կապված նկարահանման ընթացքը:

– Դժվար է պատկերացնել: Եղանք Ալթայի երկրամասում, Մագադանի մարզում, ուր Կոլիմա գետի երկու ափերի երկարաձգությամբ համակենտրոնացման ճամբարների ավերակներն են ցայսօր կանգուն փշալարերից անդին: Քրքրեցինք բազում արխիվներ, տարբեր երկրներում հանդիպեցինք եւ ձայնագրեցինք հարյուրավոր վկաների...

– Շուտով «Կոչեմ ապրողաց» ֆիլմը միջազգային լայն էկրան է դուրս գալու: Արդյո՞ք մարդկությունը դաս կքաղի դրանից...

Ասում եք Մաշտոց, Դավրիժեցի, Ալիշան, ավանդույթներ... Իսկ ինչպիսի՞ն է Ձեր մոտեցումը ազգայինի հիշատակին Ձեր նոր սցենարում, ըստ որի այժմ ֆիլմ է նկարահանվում մեր քաղաքամայր Երեւանի մասին:

– Իհարկե, նույնը. հիշել, խնամքով պահպանել, մեզնից հետո եկողներին փոխանցել-պատմել մեր հոգեւոր արժեքները:

– Աներկբայորեն, այդ անանցողիկ արժեքների թվում է նաեւ մեր «անցած-գնացած» Երեւանը:

– Մենք ձգնում ենք պեղել այն մեր հիշողության եւ մեր այսօրվա քաղաքի միջից:

– Մենք, ասել է թե դուք, որպես ֆիլմի սցենարի հեղինակ, կինոռեժիսոր Ռուբեն Երկանյանը, օպերատոր Աշոտ Մովսիսյանը, ֆիլմի տնօրեն եւ պրոդյուսեր Համլետ Ղուշչյանը, «Երեւան» ֆիլմի գլխավոր խորհրդատու Ազգային ժողովի փոխնախագահի Արա Սահակյանը:

– Այո:

– Անդրադառնալով Ձեզ, որպես բանաստեղծի, ուզում եմ մի միջադեպ հիշել:

Վերջերս առիթ ունեցա հանդիպելու Միացյալ Նահանգներից ժամանած Համազգայինի ներկայացուցիչներից մեկի հետ: Հաճելի էր լսել, թե ինչպիսի ոգեւորվածությամբ էր ներկայացնում Նահանգների համազգայինի կազմակերպած հանդիպումը Ձեզ հետ՝ «Աստղազարդ» բանաստեղծական ժողովածուի առիթով: Ասաց, որ ստեղծագործական հանդիպմանը ներկա էին Նյու Յորքի հայկական թատրոնի գլխավոր ռեժիսոր դոկտոր Հրանտ Մարգարյանը, դերասանուհի-ասմունքող Կարինե Քոչարյանը, ճանաչված երգչուհի Բարիկ Նալբանդյանը: Հիշատակեց նաեւ Ձեր տիկնոջը, շնորհալի կոմպոզիտոր Վարդ Մանուկյանի՝ Ձեր բանաստեղծություններով հեղինակած վոկալ շարքի անզուգական կատարումը: Ասաց նաեւ, որ պահը հատկապես տպավորիչ էր, որովհետեւ համընկավ ապրիլյան եղեռնի օրերին: «Այդքան մարդ մեկ բանաստեղծի համար երբեւիցե հավաքված չկար, դրան մեծապես նպաստեց նաեւ այն հանգամանքը, որ Նյու Յորքի հայկական «Արձագանք» հեռուստաժամը եթեր էր հեռարձակել մի հաղորդում՝ հանդիպում բանաստեղծ եւ լրագրող Հովիկ Հովեյանի հետ, որը շատ հուզիչ ու գեղեցիկ կերպով մը պատմեց Հայաստանի, անոր մշակույթի մասին»:

– Հիշում եմ, ինչպես «Ամերիկայի ձայնի» նյույորքյան թղթակից Անաստասիա Բուդաղյանը ժամանակին տեղեկացրեց, որ այդ հեռուստահաղորդման առիթով խմբագրությունը երեք հարյուրից ավելի նամակ է ստացել, բազում հեռախոսազանգեր...

– Հավանաբար այդ ամենի արդյունքում է, որ Նյու Յորքի «Ոսկե տառ» հայկական հրատարակչությունը, որը ղեկավարում են տեր եւ տիկին Հովհաննես եւ Թերեզ Ոսկերչյանները, տպագրության պատրաստում Ձեր բանաստեղծությունների «Ծես» ժողովածուն:

– Կարծում եմ:

– Այցելելով մեզ, ընծայեցիք «Ազգ»-ի խմբագրությանը «Արեգակն արդար» խորագրով Ձեր բանաստեղծությունների նորընծա ժողովածուն: «Նաիրի» հրատարակչության կողմից, որ գրքի տպագրիչն է, ներսի տիտղոսաթերթում, որպես ծանոթագրություն, գրված է. «Արեւի ու մինչ օրս էլ արեւային ժամացույցով առաջնորդվող ժողովրդի խորհրդանիշ-իմաստություններն է փնտրում ճամփա ընկած հազարամյա հրաշամանուկը՝ Աղեղն ուսին, Մագաղաթը՝ կրծքին, Հույսը՝ սրտում...»: Համահո՞ւնչ են Ձեզ այս տողերը:

– Բոլորս էլ ինչ-որ տեղ հրաշամանուկներ ենք, այնքան ժամանակ, մինչեւ որ վար չենք դնի Աղեղը մեր ուսերից, Մագաղաթը կրծքից, որ չենք վանի Հույսը մեր սրտից:

Ռ. Հ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ընթերցասրահում գրված գրքեր

Նշված խորագրով ինքնատիպ ցուցահանդեսը բացվել է Հայաստանի ազգային գրադարանում: Այն սկսվում է անվանի պատմաբան Ջոն Կիրակոսյանի «Երիտթուրքերը պատմության դատաստանի առաջ», «Բուրժուական դիվանագիտությունը եւ Հայաստանը», «Առաջին համաշխարհային պատերազմը եւ արեւմտահայությունը» գրքերով: Պատմաբանը չի մոռանում իրեն սպասարկող գրադարանավարներին եւ գիրքը ընթերցասրահին նվիրելիս անուն առ անուն հիշում է նրանց. «Հանրային գրադարանի թ.1 ընթերցասրահին, նրա աշխատակցուհիներ Արմիկին, Ֆլորային, Շուշիկին, Նինային, Անուշիկին, Լարիսային, Մարիին՝ շնորհակալությամբ եւ ընկերական լավագույն մաղթանքներով. 10.5.1978»: Ընթերցողին լավ հայտնի լրագրող Վանիկ Սանթրյանը իր «Մաշտոցի որդիները» գրքի ընծայագիրը ձեւակերպել է այսպես. «...Թ.1 գիտաշխատողների սրահին, որի պատերից ներս են գրվել այս գրքի շատ տողեր»: Մանկավարժ եւ լրագրող Լեւոն Կանցյանի «Կյանքի շեմին» գրքի՝ «Ընթերցասրահի պատերի ներսում է ստեղծվել այս աշխատանքը» ընծայագիրը եւս վկայում է գրադարանավարների անբասիր աշխատանքի մասին: Գրականագետ Ա. Շարուրյանի «Դանիել Վարուժանի կյանքի եւ ստեղծագործության տարեգրությունը» գրքի ընծայագիրն է՝ «Գիտական ընթերցասրահին, որտեղ ստեղծվել է այս գիրքը»: Ցուցահանդեսում ներկայացված են նաեւ գրականագետներ Ռ. Նանումյանի, Կ. Դալլաքյանի, Ա. Զաքարյանի, Գ. Անանյանի, Դ. Գասպարյանի, Պ. Խաչատրյանի, Ա. Չարենցի աշխատությունները, Հ. Խանդամուրի, Դ. Պետրոսյանի երկերը եւ այլ հեղինակների գրքեր: Ցանկալի է, որ նվիրատվությունների ավանդույթը ավելի ընդլայնվի եւ յուրաքանչյուր հեղինակ իր գիրքը որեւէ անձի նվիրելուց կամ գրախանութ հանձնելուց առաջ հիշի Ազգային գրադարանի հասցեն: Գրադարան, որը հոգեւոր ու բարեգութ մոր պես սերունդ սերունդ սնել է հայ մտավորականության հոգին: Սնողին եւս սնել է պետք, որովհետեւ, ինչպես ասում են, սրբին անգամ խունկ ու մոմ պակասում է:

ՀՐԱՑՅԱ ՀՈՎՆԱՆՅԱՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՄԲԻՈՆ

Մեծ վարպետի օրհնանքը ձեզ

Ավետիք Իսահակյանի անվան մրցույթ

Գեղարվեստական խոսքի անզուգական կերտողի, հայ մեծ վարպետ Ավ. Իսահակյանի անունն էր կրում մրցույթ-փառատոնը, որն իր զանգերը հնչեցրեց մեծ բանաստեղծի անունը կրող կենտրոնական գրադարանում: Տեղի ունեցավ Իսահակյանի անվան երիտասարդ մեներգիչների 5-րդ մրցույթի բացումը:

– Երբ հինգ տարի առաջ ստեղծվեց այս մրցույթը, մտավախություն կար պատվով այս գործը իրականացնելու մասին, քանզի Իսահակյանի անունը ինքնին պարտավորեցնող է: Վարպետն ինքը կենդանության օրոք շատ էր այցելում գրադարան եւ այն համարում էր իր երկրորդ տունը, իր բացման խոսքում ասաց գրադարանի տնօրեն Հասմիկ Կարապետյանը:

Այսօր արդեն այդ մտավախությունն անցած է, եւ մրցույթը դուրս է եկել մայրաքաղաքի եւ նույնիսկ հանրապետության սահմաններից դուրս:

Մրցույթին մասնակցում են 18–30 տարեկան 24 լավագույն երաժիշտ-վոկալիստներ: Այն կամփոփվի սույն ամսվա՝ 30-ին: Մրցույթի համար սահմանված են 3–6 մրցանակային-տեղեր, դրամական մրցանակ եւ դիպլոմներ՝ լավագույններին:

Ամենամյա ավանդական այս մրցույթի նպատակն է օգնել նորանոր շնորհալի եւ տաղանդավոր երիտասարդներ հայտնաբերելու: Մրցանակաբաշխությունը խրախուսում է նաեւ երիտասարդ երաժիշտներին՝ հանդես բերելու իրենց կատարողական ծիրը, երգացանկում ունենալու Ավ. Իսահակյանի բանաստեղծություններով ստեղծված երգեր ու ռոմանսներ:

Մրցույթ-փառատոնի բացումը հենց այս ամսին խորհրդանշական է նրանով, որ համընկնում է վարպետի ծննդյան 122 եւ մահվան 40-ամյակի հետ: Հոբելյանական մրցույթի առթիվ ստացվել էին հեռագիր-շնորհավորանքներ ԱՄՆ-ից, Լոնդոնից, Վիեննայից: Մոսկվայից շնորհավորել էին Ավիկ, Վիգեն եւ Ռուզան Իսահակյանները: Մրցույթը ողջունել էին նաեւ Հայաստանի մշակույթի նախարար Արմեն Սմբատյանն ու Երեւանի քաղաքապետ Վանո Սիրադեղյանը:

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ծանոթացանք տավուշցի նկարիչ Արա Աբգարյանի հետ

– Ես արյան կանչով եմ իմ ձեռքն առել մեր հիշողության ոսկե կամը, որի գլխավոր հերոսը այդ դեպքում եկեղեցին է հայկական: Դուք իմ ցուցահանդեսում եկեղեցու պատկեր չեք տեսնի: Ոչ էլ իմ ծննդավայրում գործող եկեղեցի կա: Բայց գոց աչքով էլ ես տեսնում եմ դարերի մեջ եկեղեցի կառուցելու մեր անզուսպ տենդը եւ հավատի ուժը: «Գրիգոր Լուսավորիչ», «Աբգար թագավորի հավատը», «Հայկյան ոգի», «Երեք էություն», «Հայոց տիրամայր» եւ այլ կտավներով ես խոնարհվում եմ իմ նախնյաց տիեզերական պաշտամունքի առաջ եւ իմ երկրորդ անհատական ցուցահանդեսը Երեւանում, բարեհաճ ԱՕԿԱ-ի սրահներում նվիրում եմ մեզ դեպի գալիք դարեր տանող 1700-ամյա հոբելյանին, ցուցահանդեսի բացման ժամանակ խոստովանեց տավուշցի նկարիչը՝ Արա Աբգարյանը, որի կտավները միջազգայնորեն են ճանաչվել: Նա 1995 թ.-ից Յունեսկոյի անդամ է: Անգամ եթե Արա Աբգարյանի ստեղծագործությունները հայ ժամանակակից կերպարվեստի համակարգում համեստ տեղ ունենան, ապա միեւնույն է դրանք ոսկեզօծ աշունների, ծաղկուն գարունների ավանդույթները կրելով՝ ուշադրություն են գրավում, արտահայտում Տավուշում ապրող նկարչի հետաքրքրարժան էությունը:

Ա. Կ.

Հրապարակախոս Արմեն Հովհաննիսյանը Բեյրութում

«Համազգայինի» կողմից Բեյրութ հրավիրված հրապարակախոս Արմեն Հովհաննիսյանն այցելել է «Ազդակ»-ի խմբագրություն, որտեղ աշխատակիցների հետ հանդիպման ժամանակ անդրադարձել է Հայաստանի քաղաքական կացության եւ հայաստանյան մամուլի վիճակին:

Արմեն Հովհաննիսյանը նաեւ հանդես է եկել բանախոսությամբ, որտեղ հանդիսասրահին ներկայացրել է Արցախի շուրջ ստեղծված իրավիճակը, ԼՂՀ նկատմամբ գործադրվող միջազգային ճնշումները եւ Հայաստանի իշխանության պարտվողական կեցվածքը: Նա շեշտել է, որ պարտվողական բոլոր դիրքորոշումները կարելի է չեզոքացնել միայն հայության միասնականությամբ: Ճիշտ գնահատելով Արցախի վարքագիծը՝ հրապարակախոսը կոչ է արել համախմբվել Արցախի իշխանությունների շուրջ:

Նիկոլ Պեզճյանի կինոնկարը Բեյրութի փառատոնում

Հոկտեմբերի 20-ին Բեյրութում սկսվել է կինոյի փառատոն, որը կտեւի մեկ շաբաթ եւ կընդգրկի լիբանանցի ու օտար ռեժիսորների տարբեր ժանրերի ստեղծագործությունները: Ի թիվս 39 ֆիլմերի, փառատոնում կցուցադրվի նաեւ Նիկոլ Պեզճյանի «Սիսեռ» կինոնկարը:

«ԵՐԵՎԱՆ»

ԱԶԳ մարզական

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

Չեմպիոն՝ երկրորդ տարին անընդմեջ

Ուքամույա մարաքոնն ավարտվեց

Երեւանի «Գրանդ» ակումբի մարզադահլիճում երեկ ավարտվեց Հայաստանի բասկետբոլի 1997 թ. տղամարդկանց առաջնության բարձրագույն խմբի վերջին 4-րդ փուլը: Առաջնությունը մեկնարկել էր ապրիլ ամսին եւ անցկացվեց երկու շրջանով, 4 փուլով, որին մասնակցում էին 8 թիմեր: Ցավոք, ֆինանսական միջոցների բացակայության պատճառով, վերջին փուլում չկարողացան հանդես գալ Արթիկի «Դինամո» եւ Գավառ քաղաքի թիմերը:

Մրցաշարն առանց պարտության անցկացրեց Երեւանի ԲԿՄԱ-ն, որը վերջին հանդիպումը 100-82 հաշվով շահելով Երեւանի ՖԻՄԱ-ից, 28 միավորով, երկրորդ տարին անընդմեջ նվաճեց հանրապետության չեմպիոնի կոչումը: Ուսանող մարզիկները 25 միավորով գրավեցին երկրորդ տեղը, 23 միավորով երրորդ մրցանակակիր դարձան «Գրանդ» մարզակումբի բասկետբոլիստները, աղյուսակի չորրորդ հորիզոնականը զբաղեցրեց Երեւանի «Պոլիտեխնիկ» մարզակումբի երիտասարդ, խոստումնալից թիմը:

Ի դեպ, վերը նշված չորս թիմերը պահպանեցին հաջորդ առաջնության բարձրագույն խմբում հանդես գալու իրավունքը:

Իրենց հնարավորություններից ցածր հանդես եկան Գյումրի քաղաքի բասկետբոլիստները, որոնք վերջին փուլի վճռական հանդիպումը «Պոլիտեխնիկի» հետ անցկացրին անհաջող, տանուլ տալով 57-73 հաշվով, ի վերջո գրավեցին 5-րդ տեղը: 6-րդ տեղը 19 միավորով զբաղեցրեցին Մեծամորի հայկական ատոմակայանի (ՀԱԷԿ) բասկետբոլիստները, որոնք առաջին անգամ էին ելույթ ունենում բարձրագույն խմբում եւ, մասնագետների կարծիքով, թիմի նորամուտը, անկախ վերջնական արդյունքից, վիհասվելու տեղիք չի կարող տալ, քանի որ թիմի մարզիչ, նախկինում հանրաճանաչ մարզիկ Վիտալի Զաստուխովին հաջողվել է ստեղծել բավականին մարտունակ եւ հեռանկարային թիմ, որն այս առաջնության իր ակտիվում հաղթանակներ է գրանցել այնպիսի ճանաչված թիմերի նկատմամբ, ինչպիսիք են «Գրանդը» (66-60) եւ «Պոլիտեխնիկը» (62-52):

Կարծում ենք, որ ՀԱԷԿ-ը գալիք առաջնությունում հաջողությամբ կհաղթահարի ընտրական մրցաշարը եւ իրավունք կնվաճի կրկին հանդես գալու բարձրագույն խմբում, որի համար ունի իրական հնարավորություններ եւ ամենակարեւորը՝ մարզիկների նվիրվածությունն ու աշխատասիրությունը, խաղային կարգապահությունը եւ ՀԱԷԿ-ի տնօրինության (գլխ. տնօրեն Սուրեն Ազատյան) ամենօրյա ուշադրությունն ու աջակցությունը թիմին:

Առաջնությունում իրենց հնարավորություններից խիստ ցածր հանդես եկան Արթիկի «Դինամո» եւ Գավառ քաղաքի թիմերը, որոնք միայն մեկական հաղթանակ տոնեցին եւ վաստակեցին 11-ական միավոր: Անձնական հանդիպման ժամանակ տարած հաղթանակի (72-70) շնորհիվ Գավառի թիմը գրավեց 7-րդ տեղը: Իսկ «Դինամոն» 8-րդն է: Իմ կարծիքով, նշված թիմերի առաջնությունում թույլ ելույթը հիմնականում պայմանավորված է կազմակերպչական բնույթի բացթողումներով եւ տեղական կազմակերպությունների կողմից ոչ պատշաճ ուշադրության, հատկապես թիմերի համար նվազագույն ֆինանսական օգնության բացակայությամբ:

Առաջնության համառոտ վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ անցկացման ներկայիս շրջան-առանց մրցակարգը իրեն արդարացնում է, քանի որ մասնակից թիմերին հնարավորություն է ընձեռվում շուրջ 8 ամիս անընդմեջ կազմակերպել մրցակցական եւ ուսումնա-մարզչական արդյունավետ գործընթաց:

Նախորդ առաջնության համեմատ զգալիորեն բարձրացել է առանձին թիմերի արդյունավետ նետումների քանակը, որի միջին տոկոսն անցկացված 49 հանդիպումներում կազմում է 50-55 տոկոս, միջին հաշվով մեկ խաղում կատարվել է մոտ 30 արդյունավետ նետում, իսկ ԲԿՄԱ-ում եւ ՖԻՄԱ-ում այս ցուցանիշը հասնում է 40-42-ի, «Գրանդում» 38-ի, «Պոլիտեխնիկում» 35-ի եւ այլն: Այս փաստը խոսում է այն մասին, որ նախկինի նման մարզիչների մեծ մասը մեծ ուշադրություն է դարձնում մարզիկների մոտ անհատական հարձակողական գործողությունների եւ հնարքների ուսուցմանը, ետին պլան մղելով անհատական պաշտպանական տարրերի եւ թիմային գործողությունների ուսուցումը, սա է պատճառը, որ համարյա բոլոր թիմերում զգացվում է բարձրակարգ պաշտպանների պակաս, բայց նրանք առավել քան անհրաժեշտ են ժամանակակից բասկետբոլում:

Ընդհանուր առմամբ նախորդ տարվա համեմատ զգալիորեն բարձրացել էր մրցավարների պատրաստականությունը, նրանց պատասխանատվությունը հանձնարարված գործի նկատմամբ:

Առաջնության անցկացմանը մեծապես նպաստեց ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության եւ ՀՀ բասկետբոլի ֆեդերացիայի (Գ. Վարդանյան) համագործակցված աշխատանքը:

ԺՈՐԱ ՔԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Առաջնության գլխավոր մրցավար
Միջազգային կարգի մրցավար

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Շիրակը» կրկին միանձնյա առաջատար է

Ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարում անցկացվեցին 13-րդ տուրի հանդիպումները:

Չափազանց կարեւոր էր Գյումրիում անցկացված տեղի «Շիրակ» եւ Երեւանի «Փյունիկ» թիմերի հանդիպումը: Երկու առաջատարների խաղը չափազանց լարված պայքարից հետո ավարտվեց գյումրեցիների հաղթանակով՝ 1-0, եւ այժմ «Շիրակի» ֆուտբոլիստները կրկին միանձնյա գլխավորում են մրցաշարային աղյուսակը:

Վերջին տուրերում վերելքով հանդես եկող «Էրեբունի-ՀՄՄ» թիմը հյուրընկալվելով Արարատում, կարողացավ երկու անպատասխան գոլ խփել տեղի «Ցեմենտի» դարպասը դրանով իսկ ամրապնդվելով երրորդ տեղում:

«Ղարաբաղ»-«Լոռի» խաղն ավարտվեց 2-1 հաշվով: Վանաձորի ֆուտբոլիստները կրեցին հերթական պարտությունը:

Հետաքրքիր անցավ «Երեւան»-«Արարատ» խաղը: Երկու թիմերն էլ մրցանակային տեղի հույսեր ունեն, եւ այս հանդիպումը շատ բան պետք է որոշեր: Եվ «Երեւանը», եւ «Արարատը» մի քանի գոլային հնարավորություններ ունեցան: Այնուամենայնիվ, ավելի գերադասելի էին «Երեւանի» հնարավորությունները, որի գրոհները ավելի սուր էին, վտանգավոր: Խաղավարտից 17-18 րոպե առաջ «Երեւանի» մարզիչները իրենց թիմի կազմում միաժամանակ երեք փոփոխություն կատարեցին: Եվ դա խաղի մեջ բեկում մտցրեց: Բայցեւայնպես, թվում էր, թե այդպես էլ ոչ մի գոլ չի գրանցվի: Վերջին րոպեին հերթական սուր գրոհի ժամանակ, «Երեւան» թիմի ամբողջ խաղի ընթացքում իրեն ակտիվորեն դրսեւորած ավագ Ռազմիկ Գրիգորյանի հարվածից հետո «Արարատի» դարպասապահ Հարություն Աբրահամյանը գնդակը շեղեց դեպի... դարպասաձողը: Գնդակին կրկին տիրեցին «Երեւանի» խաղացողները, սակայն այստեղ կանոնները խախտեցին «Արարատի» պաշտպանները: Մրցավարի սուլիչը անողոք էր՝ 11 մետրանոց տուգանային հարված: Այն հուսալի իրացրեց Արմեն Կարապետյանը, եւ «Երեւանը» կարեւոր հաղթանակ տարավ՝ 1-0:

Մրցաշարային աղյուսակ Հոկտեմբերի 21-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	13	8	5	0	34-4	29
2. Փյունիկ	12	8	2	2	32-8	26
3. Էրեբունի-ՀՄՄ	12	7	2	3	23-14	23
4. Երեւան	11	6	4	1	22-7	22
5. Ցեմենտ	12	6	2	4	15-16	20
6. Արարատ	10	3	5	2	15-10	14
7. Ղարաբաղ	12	3	2	7	8-19	11
8. Կոտայք	12	2	4	6	20-22	10
9. Դվին	10	1	2	7	9-33	5
10. Լոռի	12	0	0	12	3-48	0

Անցկացվեցին նաեւ հանրապետության առաջնության առաջին խմբի մրցաշարի 13-րդ տուրի հանդիպումները: Ահա դրանց արդյունքները.

Դինամո-Ղարաբաղ-2՝ 2-1
Զվարթնոց-Սպիտակ՝ 0-4
Լեռնագործ-Նաիրիս՝ 2-1
Արագած-Շիրակ-2
խաղը մնացել է անավարտ:

Հայաստանի ֆուտբոլիստները հիացնում են

Մինչեւ 18 տարեկան ֆուտբոլիստների եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցումներում, որոնք անցկացվեցին Չեխիայում, հիանալի հանդես եկան Հայաստանի հավաքականի ֆուտբոլիստները: Մարզիչ Սեյրան Գալստյանի սաները առաջին տուրում 4-0 հաշվով հաղթեցին Ալբանիայի թիմին: Մեր պատանի ֆուտբոլիստներին շատ ավելի լուրջ մրցակից էր սպասում հաջորդ հանդիպման ժամանակ: Տանտերերը՝ Չեխիայի ֆուտբոլիստները, իրենց առաջին խաղը ոչ-ոքի (3-3) էին ավարտել Սլովակիայի թիմի հետ եւ աշխատում էին ամեն գնով հաղթանակի հասնել: Խաղը կարծես թե այդպես էլ ընթանում էր. առաջին խաղակեսից հետո տանտերերը առջեւում էին 2-0 հաշվով: Սակայն երկրորդում մեր տղաները կամք դրսեւորեցին եւ հավասարեցրին հաշիվը՝ 3-3, իսկ երբ խաղավերջին մնացել էին հաշված վայրկյաններ, կարողացան խփել նաեւ հաղթական գոլը՝ 4-3: Երրորդ տուրի Սլովակիա-Հայաստան հանդիպման ժամանակ սլովակ ֆուտբոլիստներին միայն հաղթանակ էր անհրաժեշտ, քանի որ նրանք մեկ միավորով ետ էին մնում իրենց մրցակիցներից: Սակայն մեր պատանիները այստեղ էլ իրենց բարձրության վրա էին եւ հասան իրենց համար նպաստավոր արդյունքի՝ 1-1: Այսպիսով Հայաստանի հավաքականը, հաղթելով ընտրական մրցաշարում, իրավունք նվաճեց անցկացնել եւս մեկ՝ որակավորման խաղ եւ այն շահելու դեպքում հանդես գալ եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլում (այն կանցկացվի 1998-ին):

Ընտրական մրցաշարի վերջնական արդյունքներն այսպիսին են. 1. Հայաստան՝ 7 միավոր, 2. Սլովակիա՝ 5 միավոր, 3. Չեխիա՝ 4 միավոր, 4. Ալբանիա՝ 0 միավոր:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Ռուբեն Վարդանյանի հուշամրցաշարը

Պատանեկան միջազգային ավարտվեց

Երեւանի «Դինամո» ընկերության մարզադահլիճում ավարտվեց հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտիկ, այդ մրցաձեւում առաջին հայ սպորտի վարպետ, ԽՍՀՄ նախկին չեմպիոն, մարզիչ, մրցավար Ռուբեն Վարդանյանի հուշամրցաշարը: Երկու օր տեւած մրցումներում հանդես եկան Հայաստանի տասնմեկ, Վրաստանի եւ Իրանի մեկական թիմեր ներկայացնող 107 պատանի ըմբիշներ:

Հինգ քաշային կարգերում հաղթեցին Իրանի, երկուսում՝ Վրաստանի ըմբիշները: Մնացած երեք կարգերում առաջին տեղերը նվաճեցին Հայաստանի ներկայացուցիչները՝ Գագիկ Ավետիսյանը (65 կգ, Գյումրիի «Դինամո»), Արման Պետրոսյանը (90 կգ, «Հայաստան» ՄՄ), իսկ Ռուբեն Վարդանյանի նկատմամբ 70 կգ քաշային կարգում հաղթող դարձած Մովսես Կարապետյանին (Երեւանի «Դինամո») հանձնվեց նաեւ ՀՀ օլիմպիական կոմիտեի հատուկ մրցանակը:

ԼՈՒՐԵՐ

Վոլեյբոլիստները ոռոգեցին չեմպիոններին

Մայրաքաղաքի թիվ 56 դպրոցի դահլիճում ավարտվեցին վոլեյբոլի Հայաստանի երիտասարդական առաջնության եզրափակիչ խաղերը: Տղաների մրցապայքարում, որտեղ հանդես եկան 6 թիմեր, հանրապետության չեմպիոնի կոչումը նվաճեցին Երեւանի թիվ 1 վոլեյբոլիստները: Երկրորդ տեղը գրավեցին Շիրակի մարզի (ք. Գյումրի), երրորդը՝ Վայոց Ձորի մարզի (ք. Եղեգնաձոր) թիմերը: Աղջիկների մրցումներում հաղթող դարձան Շիրակի մարզի (ք. Արթիկ) վոլեյբոլիստուհիները, որոնք կարողացան առաջ անցնել երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրաված Երեւան-2 եւ Երեւան-1 թիմերից:

Նազելիները կմրցեն Բեռլինում

Գեղարվեստական մարմնամարզության հանրապետության հավաքականը մեկնեց Գերմանիա, որտեղ կանցկացվի աշխարհի հերթական առաջնությունը: Բեռլինյան մրցումներում մեր ընտրանին հանդես կգա հետեւյալ կազմով՝ սպորտի վարպետներ Նինա Ալոյան, Կարինե Խաչատրյան, Լուսինե Գալստյան, Նարինե Դավոյան: Հավաքականի ավագ մարզիչն է ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Կրեմլինա Մկրտչյանը:

Ֆուտբոլ. Եվրոպական գավաթների համար

Եվրոպայի ֆուտբոլային դաշտերում այսօրվանից կրկին սկսվում են թեժ մարտերը: 1/16 եզրափակիչի առաջին խաղերը կանցկացնեն ՈւԵՖԱ-ի գավաթի մասնակից թիմերը: Վաղը չեմպիոնների լիգայի 6 փնջերում կանցկացվեն հերթական՝ երրորդ տուրի հանդիպումները: Իսկ հոկտեմբերի 23-ին ասպարեզ դուրս կգան Գավաթակիրների գավաթի մասնակիցները, որոնք կմրցեն 1/8 փուլի առաջին խաղերում:

Սեւ գոտիների միությունը Լոս Անջելեսում

Միջազգային հայ սեւ գոտիների միությունը (Armenian Black Belts Association) ծրագրել է Լոս Անջելեսում հիմնել իր մասնաճյուղը: Ինչպես հայտնի է, միությունն ուսուցանում է մարտական արվեստը՝ որպես մարմնական ու հոգեւոր կրթության դպրոց: Մարտարվեստը սփյուռքահայության մեջ տարածվել է շնորհիվ լիբանանահայ մարզիչ Կարո Քեբաբջյանի, որը 1976 թ. Բուրջ Համուդում հիմնադրել է Հայ սեւ գոտիների միությունը: Քեբաբջյանը ասիական մարտարվեստների մասնագետ է, [illegible] «[illegible]» տիտղոսի:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հայ բադմինտոնիստները առաջադիմում են

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Բադմինտոնի միջազգային ֆեդերացիան 3 ամիսը մեկ հրապարակում է բադմինտոնիստների դասակարգման գործակից-ցուցակը, որտեղ ընդգրկվում են 500 մարզիկ եւ 400 մարզուհի: Հայաստանցի Հայկ Միսակյանը վերջերս հրապարակված ցուցակում 452-րդ տեղից տեղափոխվել է 332-րդ տեղը, իսկ Արփինե Հայրապետյանը 330-րդից՝ 303-րդը: Ցուցակը հիմնականում կազմվել է Բուլղարիայում կայացած «Վիկտորիա» միջազգային մրցաշարի արդյունքներով:

Չեխիայում հաղթում է սլովակ թենիսիստը

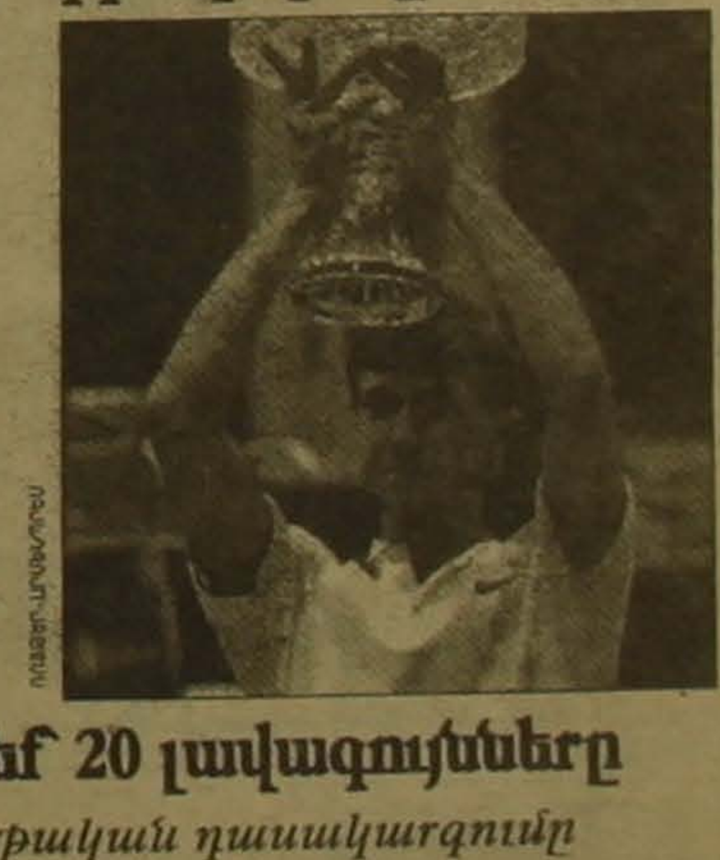

Չեխիայի Օստրավա քաղաքում անցկացված թենիսի ATP մրցաշարի եզրափակիչում հանդիպեցին Կարոլ Կուչերան (Սլովակիա) եւ Գորան Իվանիշեւիչը (Խորվաթիա): Առաջին խաղափուլում 6-2 հաշվով հաղթեց Կուչերան: Դրանից հետո Իվանիշեւիչը չշարունակեց խաղը ոտքի վնասվածքի պատճառով: Առաջին մրցանակին տիրեց սլովակցի թենիսիստը:

Ծանոթացեք 20 լավագույնները

ՖԻՖԱ-ի հերթական դասակարգումը

Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻՖԱ) հրապարակել է ազգային հավաքականների դասակարգման հերթական ցուցակը: Ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում առաջին 20 թիմերին, նրանց միավորները (փակագծում բերված են նախորդ ցուցակում թիմերի գրաված տեղերը):

1 (1).	Բրազիլիա	72,15
2 (6).	Իսպանիա	65,20
3 (2).	Գերմանիա	63,03
4 (14).	Չեխիա	61,97
5 (3).	Ռումինիա	61,87
6 (5).	Դանիա	60,85
7 (7).	Անգլիա	60,66
8 (4).	Հոլանդիա	60,59
9 (16).	Ռուսաստան	60,01
1. (11).	Մեքսիկա	59,94
11 (9).	Կոլումբիա	59,51
12 (8).	Նորվեգիա	59,45
13 (10).	Արգենտինա	58,09
14 (17).	Ֆրանսիա	57,88
15 (15).	Մարոկկո	57,65
16 (12).	Իտալիա	57,56
17 (22).	Շվեդիա	57,18
18 (13).	Բուլղարիա	56,76
19 (19).	Զամբիա	56,07
20 (18).	Ճապոնիա	56,00

ADANA COMMERCIAL BANK

♦Ընդամենը *1%-ով* 1 օրվա ընթացքում անհատ եւ իրավաբանական անձանց համար կատարում ենք փոխանցումներ *Մոսկվայից, Սանկտ-Պետերբուրգից, ԱՄՆ-ից, Կանադայից, Գերմանիայից, Ֆրանսիայից, Ավստրիայից, Լեհաստանից* եւ աշխարհի այլ երկրներից

♦Սպասարկում ենք
VISA, MasterCard/EuroCard, Diners Club, JCB.

♦Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք
MasterCard/EuroCard.

♦Ընդունում ենք ավանդներ հետեւյալ տոկոսադրույքով.

Տոկ. \ Ժամ.	1 ամիս	2 ամիս	3 ամիս	6 ամիս	9 ամիս	12 ամիս
USD DEM FRF	2.0%	4.0%	7.5%	15.0%	22.5%	36.0%
AMD EUR	2.0%	5.0%	8.0%	18.0%	28.5%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:

♦Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Երեւան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

Հայաստանի ամերիկյան համալսարան
Հատուկ դասընթացների բաժին

Անգլերեն՝ բուժաշխատողների համար

Այս դասընթացը նախատեսված է բժիշկների, վիրաբույժների, բուժքույրերի եւ այլ գործակալությունների աշխատակիցների համար, ովքեր առնչվում են բժշկական հարցերի հետ:

Բառային (բժշկական հարցերի քննարկումներ) եւ կարդալու (բառապաշար եւ հասկանալու կարողություններ) հմտությունները կտրվեն անգլերենի միջին մակարդակով (մեր ընդհանուր անգլերենի երրորդ կամ չորրորդ մակարդակին համապատասխան): Բերականությունը կուսումնասիրվի բացատրելու համար այն մասնավոր դեպքերը, որոնք կհանդիպեն դասաժամերին: Դասընթացի ծրագրում թարգմանությունը նախատեսված չէ:

Ակնկալվում է, որ մասնակիցները տանը կհատկացնեն բավարար ժամանակ՝ տնային աշխատանքները կանոնավոր ձեւով կատարելու համար:

Դասընթացը կընդգրկի՝
- հիվանդության պատմությունը, մարդու անատոմիան,
- հիվանդի քննումը, ախտանիշները եւ բուժմիջոցները,
- ախտորոշումների պատրաստումը, հիվանդությունները եւ վկայությունը,
- մասնագետը, նրա կազմակերպությունը եւ ժամանակակից խնդիրները Հայաստանում, ԱՄՆ-ում եւ Բրիտանիայում:

Բանավոր հաղորդակցություն

Այս դասընթացը նախատեսված է նրանց համար, ովքեր ունեն անգլերենի միջին մակարդակի գիտելիքներ: Դասաժամի հիմնական մասը կկազմեն առօրյա բանավոր խոսակցությունները եւ խմբակային քննարկումները: Կկազմակերպվեն մենախոսություններ, վիճաբանություններ, բանախոսություններ, դերակատարումներ եւ սոցիալական խոսակցություններ կարդացած համառոտ տեքստերի (թերթերի հոդվածներ) եւ տեսաֆիլմերի շուրջ, որոնք կարող են ի հայտ բերել տարբեր սոցիալական հարցեր, երբեմն վիճահարույց եւ որոնք հետաքրքիր կլինեն չափահասներին: Կքննարկվեն նաեւ էթիկայի նուրբ կանոնները:

Դասընթացի ծրագրում քերականություն եւ թարգմանություն նախատեսված չէ: Դրանք կկիրառվեն միայն ծայրահեղ դեպքերում:

Դասընթացը կվարի Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժնի դեկան Աբգեն Արմենյանը:

- Դասընթացների տեւողությունը՝ նոյեմբերի 4-ից դեկտեմբերի 23-ը, երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերին, ժամը 17:00–20:15-ը:
- Յուրաքանչյուր դասընթացի վարձը՝ 75 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:
- Դասընթացների գրանցումը եւ վճարումը տեղի կունենա ՀԱՀ-ի 19ա սենյակում:
- Յուրաքանչյուր դասընթացին կընդգրկվեն առաջին 15 դիմորդները:
- Հոկտեմբերի 27-ին, ժամը 13:00-ին, ՀԱՀ-ի փոքր դահլիճում կանցկացվի անգլերեն լեզվի ստուգում, որը դիմորդներին կօգնի դասընթացի ճիշտ ընտրություն կատարել:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27-16-58:

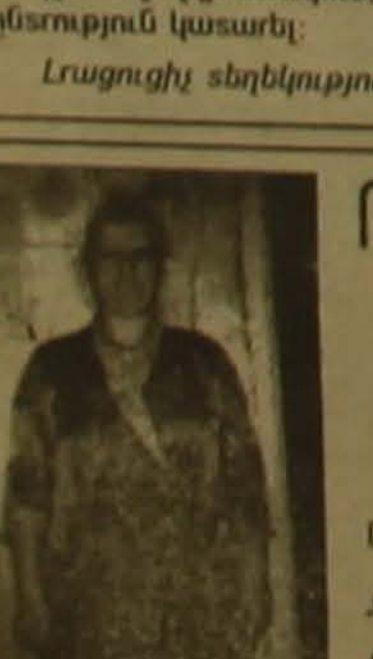

Ուշադրություն

Ավելորդ քաշից ազատվելու նոր համակարգ

Դուք կարող եք հասնել նույնիսկ արդյունքների:

Զանգահարել 58-40-94, ժամը 9-11-ը եւ 20-22-ը:

Եվրասիա հիմնադրամ

ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) կողմից ֆինանսավորվող կազմակերպություն

Հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ թափուր տեղի համար:

Հաշվապահ

Թեկնածուն պետք է ունենա.

1. բարձրագույն կրթություն
2. հաշվապահական հաշվառման գերազանց իմացություն
3. աշխատանքի համապատասխան փորձ
4. անգլերենի, ռուսերենի, հայերենի ազատ տիրապետում
5. համակարգչի հետ աշխատելու ունակություններ

Բոլոր թեկնածուները պետք է ներկայացնեն ուղեկցող նամակ եւ կենսագրություն (resume) (երկուսն էլ՝ անգլերեն), մինչեւ 1997 թ. հոկտեմբերի 30-ը, հետեւյալ հասցեով

Եվրասիա հիմնադրամի
Երեւանյան գրասենյակ
ք. Երեւան, Իսահակյան փ. 22,
բնակարան 11
հեռ. 52-24-95, 58-55-98,
56-16-26, 56-51-47, 59-24-63,
AT&T:151-824

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան 9 հարկանի շենքի 8-րդ հարկում, Խորենացու փողոցում:

Զանգահարել 23-37-96

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ ննջասենյակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10–16, 58 33 26 ժամը 18–23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք՝ 300 քառ մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զրաշաս 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

ՄԱԿ

Հանդիպում լրագրողների եւ դիվանագետների հետ Թեքեյան կենտրոնում

1997 թ. հոկտեմբերի 23-ին, ժ. 13.00-ին, Թեքեյան մշակութային կենտրոնում ՄԱԿ-ի Հասարակական տեղեկատվության բաժնի ներկայացուցիչ էնկու Կերեդեն եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրան կհանդիպեն լրագրողների հետ՝

- լուսաբանելու Մամուլի գիրքը,
- ներկայացնելու Հայաստանի մամուլի՝ վերաբերյալ ներկայացուցչի հաշվետվությունը եւ
- հայտարարելու 1998 թ. ՄԱԿ-ի Մամուլի մրցանակի մասին:

Հրավիրված են մամուլի ներկայացուցիչներ եւ դիվանագետներ:

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Արեւելք-Արեւելք ծրագիր

Հայտարարվում է մրցույթ

«Հասարակական կազմակերպությունների դերը բազմամշակույթ կրթության հարցում» թեմայով սեմինարի մասնակցելու կապակցությամբ:

Սեմինարը կկայանա նոյեմբերի 11-14-ին, Յալթայում:

Սեմինարը կենտրոնացված է բազմամշակույթ (ազգային փոքրամասնությունների համար նախատեսված) կրթության ոլորտում ներգրավված հասարակական կազմակերպությունների վրա: Այն մասնակիցներին հնարավորություն կտա փոխանակել ձեռք բերած փորձը, քննարկել կրթական մեթոդները: Սեմինարի քննարկման հիմնական խնդիրներն են.

- կրթական ոլորտի աշխատանքների վրա ազդող գործոնները,
- գործակցություն կառավարության եւ կոմերցիոն սեկտորների հետ,
- կրթական քաղաքականություն եւ միջմշակութային մոտեցումներ,
- կրթության կարեւորությունը տարածաշրջանում,
- փոքրամասնությունների եւ տեղացիների կրթության յուրահատկությունները,
- լեզվի քաղաքականությունը փոքրամասնությունների կրթության համակարգում եւ այլն:

Սեմինարի մասնակիցները պետք է հանդես գան ելույթով:

Սեմինարի աշխատանքային լեզուներն են ռուսերենն ու անգլերենը:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ նոյեմբերի 3-ը, ժամը 14:00:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել

- ինքնակենսագրություն
- երաշխավորագիր
- հիմնավորում, թե նշված միջոցառումը որքան կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը:

Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Հասմիկ Բեգլարյանին, Հայաստանի բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ-Հայաստան հետեւյալ հասցեով

Այգեձորի 53բ
հեռ. 272119, 271713

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Արեւելք-արեւելք ծրագիր

Հայտարարվում է մրցույթ

«Երիտասարդությունը քաղաքացիական հասարակության կերտման ճանապարհին» թեմայով սեմինարի մասնակցության կապակցությամբ, որը տեղի կունենա նոյեմբերի 17-19 Սամարայում, Ռուսաստանի Դաշնություն:

Ծրագրի հիմնական նպատակն է վերլուծել անցումային շրջանը եւ դրա ազդեցությունը երիտասարդության վրա: Այն հնարավորություն կտա փոխանակել ձեռք բերած փորձը, գնահատել քաղաքացիական հասարակության կերտման գործում երիտասարդներին ներգրավելու ձեւերն ու մեթոդները, ինչպես նաեւ պետական երիտասարդական քաղաքականության կազմավորման գործընթացը:

Սեմինարին քննարկվելու են հետեւյալ հարցերը.

- Ինչ կարծիքի են երիտասարդները նախկին Խորհրդային Միությունում տեղի ունեցող քաղաքական եւ տնտեսական փոփոխությունների մասին:
- Ինչպես է անցումային շրջանն ազդում երիտասարդների տնտեսական եւ սոցիալական զարգացման վրա:
- Որքանով են երիտասարդները պատրաստակամ մասնակցել հասարակության դեմոկրատացման գործընթացներին:

Սեմինարի աշխատանքային լեզուներն են ռուսերենն ու անգլերենը:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ նոյեմբերի 3-ը, ժամը 14:00:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել.

- ինքնակենսագրություն
- երաշխավորագիր
- հիմնավորում, թե նշված միջոցառումը որքան կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը:

Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Հայաստանի բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամ-Հայաստան հետեւյալ հասցեով

Այգեձորի 53բ
հեռ. 272119, 271713

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www/arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 688. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 20. 10. 1997. Գինը 100 դրամ